

Linjiila Iisaa mo Marku winndi

No Yaayaa waajorii

(Matta 3.1-12, Lukka 3.1-18, Yuhanna 1.19-28)

¹ Dum woni fuddoode Kabaaru Lobbo haala Iisaa Almasiihu Bii Laamdo. ² Ina winndaa e dewtere annabi Esaaya:

«Laamdo wi'ii: Ndaaree, mi ardinante nulaado am moyyinane laawol.*

³ Daande ina yeewnoo ley ladde na wi'a: Moyyinee laawol Joomiraado,

ndartinee dati makko.»†

⁴ Nulaado oon woni Yaayaa lootoowo lootagal batisima‡. O ɓangii ley ladde, imo gooyna yimɓe tuuba, lootiree lootagal batisima faa hakkeeki muɓben njaafee. ⁵ Yimɓe leydi Yahuudiya e yimɓe Urusaliima fuu ngari to makko. Iɓe kaalta hakkeeki maɓɓe, de Yaayaa ina loota ɓe lootagal batisima ley gooruwol Urdun. ⁶ Yaayaa ina ɓornii kaddule gadiraade leeɓi geeloodi, ina haɓɓii kaɓɓorgol nguru, ina wuuri baɓɓatti e njuumndi ladde. ⁷ Imo waajoroo daande toownde, imo wi'a:

—Burdo kam baawde waran gada am, mi fotay fay turaade mi haɓɓita ɓoggi pade makko. ⁸ Miin, ndiyam batisima lootirmi on, de kanko kaa, Ru-uhu Ceniido o lootirta on.

* **1:2** Malakiya 3.1. † **1:3** Esaaya 40.3. ‡ **1:4** Do wi'ete lootagal batisima dow haala batisima Yaayaa fu, lootagal tuubu maa mutineede du na wi'ee.

*No Iisaa batisiraa e no Ibiliisa jarriborii mo
(Matta 3.13-4.11, Lukka 3.21-22, 4.1-13)*

⁹ Ley balde deen, Iisaa yuuri Nasaraatu ley leydi Galili, wari, de Yaayaa looti mo lootagal batisima ley gooruwol Urdun. ¹⁰ Wakkati mo o wurtotonoo ndiyam daam oon, o yi'i kammu na udditii, o yi'i Ruuhu Ceniido ina jippoo e makko hono no wuugaandu ni. ¹¹ Ndeen daande yuuri dow kammu, wi'i:

—Aan woni Biyam mo korsinmi, aan ceyor-toomi.

¹² Wakkati oon fu, Ruuhu Laamdo yaari mo ley ladde. ¹³ O wadi toon balde capande nay, Seydaani ina jarriboo mo. Imo woni hakkunde kulle ladde, maleyka'en ina ngollana mo.

*No Iisaa noddiri taalibaabe arandeebe
(Matta 4.12-22, Lukka 4.14-15, 5.1-11)*

¹⁴ Caggal uddeede Yaayaa ley kasu, Iisaa yehi Galili ina waajoo Kabaaru Lobbo haala Laamdo, ¹⁵ ina wi'a:

—Wakkati warii, laamu Laamdo badake. Tu-ubee, ngoondinee Kabaaru Lobbo.

¹⁶ Iisaa ina yaha hunnduko maayo Galili, doon yi'i Simon e minyum Andire ina padda filiiji mu6ben ley maayo ngoon. Wo 6e nanngoobe liyyi.

¹⁷ Iisaa wi'i 6e:

—Njokkee kam, mi wadan on filotoobe yim6e.

¹⁸ Wakkati oon 6e njoppi filiiji ma66e diin, 6e njokki mo. ¹⁹ O yehi yeeso seeda, o yi'i Yaakuuba 6ii Jebede e minyum Yuhanna ley laana mu6ben ina moyyintina filiiji. ²⁰ Wakkati oon fu, o noddii 6e. Be njoppi baabii6e Jebede, kam e golloobe muudum ley laana kaan, 6e njokki mo.

*No Iisaa danniri gorko gondudo e ginnaaru
(Lukka 4.31-37)*

²¹ Caggal duum, 6e njehi ngalluure Kafarnahum. Nyannde fowteteende, Iisaa naati suudu waajordu, fuddi waajaade. ²² Tawaabe doon been kaaynaa e waaju makko oon, sabo o waajorake 6e no jom baawde ni, wanaa hono jannginoobe Tawreeta. ²³ Gorko gondudo e ginnaaru ina woni e waajordu nduun, wulli, ²⁴ wi'i:

—Aan Iisaa mo Nasaraatu, dume jomi ma e amin? A warii faa kalkaa min naa? Mido anndi ko ngonnda, a Ceniido yuurudo to Laamdo!

²⁵ Iisaa sappani ginnaaru nduun e semmbe, wi'i:

—Deyyina, yaltu e makko!

²⁶ Ginnaaru nduun dimmbi gorko oon semmbe, feekii feekaango toowngo, yalti e makko. ²⁷ Jamaa oon fuu dum haayni dum, heddi ina yamundura:

—Dum wo dume? Dum wo anndal kesal koy! Imo yamira fay ginnaaji de idi downtanoo mo.

²⁸ Wakkati gooto kabaaru makko sankitii ley leydi Galili fuu.

*No Iisaa selliniri nyawbe heewbe
(Matta 8.14-17, Lukka 4.38-41)*

²⁹ Nde 6e njaltunoo waajordu nduun ndeen, 6e njehi wuro Simon e Andire. Yaakuuba e Yuhanna njaadi e maabe. ³⁰ Esoo Simon debbo ina fukkii wo jontaado. Iisaa yottii tan, haalanaa haala makko, ³¹ battitii mo, nanngi junngo makko, ummini mo. Wakkati oon o dadi e jontere makko, de o weerni 6e.

³² Wakkati futuro nde naange yannoo fuu, yimbe ngaddani Iisaa nyawbe e wondube e ginnaaji fuu. ³³ Ngalluure ndeen fuu hawriti to dammbugal ngaal. ³⁴ O danni nyawbe heewbe, nyawbe nyawuuji di kawtaa sii. O riiwi ginnaaji keewdi, o accataa di kaala, sabo idi anndi mo o woni.

*No Iisaa waajorii ley Galili
(Lukka 4.42-44)*

³⁵ Jaango majjum, Iisaa hejji gilla law, yehi nokku perwudo ina wada toon du'aare. ³⁶ Simon e wondube e muudum ina piloo mo. ³⁷ Nde 6e njiinoo mo ndeen, 6e mbi'i mo:

—Yimbe fuu ina pile.

³⁸ Iisaa wi'i 6e:

—En njaha ley gure badiide deen faa mi waajoo toon du, sabo wo duum waddi kam.

³⁹ O yehi ley leydi Galili fuu, imo waajoo ley cuudi ma6be baajordi, imo riiwa ginnaaji.

*No Iisaa selliniri ceppindo
(Matta 8.1-4, Lukka 5.12-16)*

⁴⁰ Gorko ceppindo wari dikkinii yeeso makko, nyaagii mo, wi'i:

—Si a muuyii fu, ada waawi dannude kam faa mi laaba.

⁴¹ Iisaa yurmii mo, foorti junngo muudum, meemi mo, wi'i:

—Mi muuyii, dadu!

⁴² Wakkati oon, ceppam daam dilli e gorko oon, o dadi. ⁴³ Wakkati oon fu, Iisaa yoppi mo de gongini mo, ⁴⁴ wi'i:

—Tinna, taa humpitin fay gooto. Ammaa yahu holloy hoore maa almaami, ngadanaa laabugol maa ngol sadaka mo Muusaa yamiri oon, faa faamina 6e a dadii.

⁴⁵ Ammaa kanko, ko o dillu doon fu, o fuddi sankitinde kabaaru oon. Dum wadi de Iisaa waawaa naatude galluuje si yimbe paamanii dum. O heddii ladde, yimbe ina yuura tatteeji fuu ina ngara to makko.

2

No Iisaa selliniri mo banndu waatundu (Matta 9.1-8, Lukka 5.17-26)

¹ Gada balde seeda, Iisaa warti ngalluure Kafar-nahum. Yimbe nani o wartii imo woni ley suudu. ² Jamaa keewdo hawriti ley suudu doon faa nokku-ure fuu heddaaki, fay yaasin dammbugal toon. Heddi imo waajoo 6e konngol Laamdo. ³ Yimbe ngari, ngaddani mo gorko mo banndu waatundu. Worbe nayo na ndonndii dum. ⁴ De 6e kunngii yottinde mo to Iisaa saabe jamaa oon. Ndelle 6e yeenji dow suudu nduun, 6e njuli dow do fotata e Iisaa, de 6e njippiniri doon mo banndu waatundu oon, tawi ina fukkinaa e daddo. ⁵ Nde Iisaa yiinoo goondinal ma66e ndeen, wi'i mo banndu waatundu oon:

—Binngel am, hakkeeji maa njaafaama.

⁶ Jannginoobe Tawreeta joodinoobe doon been ina miiloo e berde mu66en: ⁷ «Ko wadi gorko o na haalira hono ni? O mbonkake Laamdo! Moy waawi yaafaade hakkeeji sanaa Laamdo gooto oon?» ⁸ Iisaa faami wakkati oon miilooji ma66e, wi'i 6e:

—Dume wadi de odon miiloo miilooji gaadi ni e berde moodon? ⁹ Dume buri hoyude? Yalla wi'ude mo banndum waati hakkeji muudum njaafaama, naa wi'ude dum ummoo, hooya daddo muudum, yaha? ¹⁰ Ammaa, faa mi faamina on Bii Neddo ina jogii baawde yaafaade hakkeji ley adunaaru ndu...

Ndeen, o wi'i mo banndu waatundu oon:

¹¹ —Mido haalane: umma, hooyu daddo maa, kootaa suudu maa.

¹² Wakkati oon gorko oon ummii, hooyi daddo mum, dilli yeeso yimbe been fuu. Be fuu dum haaynii be, be keddii ibe njetta Laamdo, ibe mbi'a:

—Min nji'aay hono dum abada!

*No Iisaa noddiri Lewi
(Matta 9.9-13, Lukka 5.27-32)*

¹³ Iisaa yeccitii to maayo toon. Jamaa oon fuu tawi mo toon, imo waajoo dum'en. ¹⁴ Nde o yahanoo ndeen, o yi'i Lewi bii Alfaa ina joodii e suudu to lampo nanngatee, o wi'i dum:

—Jokkam!

Lewi ummii, jokki mo. ¹⁵ Nde Iisaa nyaamanoo e ley suudu Lewi ndeen, nanngooobe lampo heewbe e luttube wobble na njoodii, ina nyaamda e makko, kanko e taalibaaobe makko. Sabo yimbe heewbe ina njokki Iisaa. ¹⁶ Jannginoobe Tawreeta jeyaabe e waalde Farisa'en nji'i Iisaa ina nyaamda e yimbe been, mbi'i taalibaaobe makko been:

—Ko wadi de imo nyaamda e nanngooobe lampo e luttube wobble?

¹⁷ Nde o nannoo dum ndeen, o wi'i be:

—Wanaa selluፎ kaajaa cawroowo, wo nyawፎ kaajaa cawroowo. Mi waraay faa mi nodda dar-tiፎ. Wo luttuፎ ngarumi noddude.

Haala suumayeere

(Matta 9.14-17, Lukka 5.33-39)

¹⁸ Taalibaaፎ Yaayaa e Farisa'en ina cuumoo. E ley duum, yimፎ ngari, yami Iisaa:

—Ko wadi de taalibaaፎ Yaayaa e taalibaaፎ Farisa'en ina cuumoo, de ፎe maa been cuumataako?

¹⁹ O jaabii ፎe, o wi'i:

—Yalla warፎ ፎangal ina mbaawi suumaade tawa ፎanudo oon ina wondi e muፎben naa? Mbaawaa. Sini ፎanudo oon ina wondi e maፎፎe, ፎe cuumataako. ²⁰ Ammaa balde ngaran de ፎanudo oon ittete e hakkunde maፎፎe. E balde ፎeen ፎe cuumotoo. ²¹ Fay gooto fidataa tekkere heyre e kaddungal kiinngal. Si dum wadii, tekkere heyre ndeen foodan kaddungal kiinngal ngaal, de ceekol ngool beydoo. ²² Katin du fay gooto loowataa cabijam kesam e sumalleeji kiidፎi. Si dum wadii fu, cabijam ፎaam fusan ፎi, kanjam e sumalleeji ፎiin fuu mbona. Cabijam kesam e sumalleeji kesi loowetee!

Haala nyalaande fowteteende

(Matta 12.1-8, Lukka 6.1-5)

²³ Wadiino e nyalaande fowteteende wootere, Iisaa ina rewi ley gese. Taalibaaፎ muudum ina itta cammeoji alkama e laawol ngool. ²⁴ Ndeen Farisa'en mbi'i mo:

—Ndaaru, dume wadi de taalibaaፎ maa ፎe ina ngolla ko hadaa golleede nyannde fowteteende?

²⁵ O jaabii ፎe, o wi'i:

—Yalla on njanngaay ko Daawda wadi nde yol-bunoo na haajaa ko nyaamete, kam e yaadiraabe muudum naa? ²⁶ O naati hukum Laamdo e ley jamaanu Almaami Mawdo bi'eteedo Abiyatar, o nyaami buuru cakkaado oon, o hokki yaadiraabe makko du. Tawi le, wo almaami'en tan njeyi nyaamude buuru oon.

²⁷ Iisaa wi'i 6e katin:

—Nyalaande fowteteende ndeen wo saabe neddo wadira, wanaa neddo wadira saabe nyalaande fowteteende ndeen. ²⁸ Ndelle fay nyannde fowteteende ndeen, Bii Neddo woni joomum.

3

No Iisaa selliniri gorko ley nyalaande fowteteende

(Matta 12.9-14, Lukka 6.6-11)

¹ Iisaa naati ley suudu waajordu nduun katin, o tawi toon gorko mo junngo waanngo. ² Yimbe wonbe doon been na taykoo Iisaa, ibe ndaara yalla dannaan gorko oon ley nyalaande fowteteende ndeen, faa 6e keba ko 6e pelira dum. ³ Iisaa wi'i mo junngo waanngo oon:

—Umma, dara hakkunde ma66e!

⁴ Caggal duum, o yami 6e:

—Dume dagii nyannde fowteteende, gollude ko woodi naa gollude ko boni? Dannude neddo naa warude dum?

Ammaa 6e njaabaaki. ⁵ Iisaa yeewri 6e tikkere, yoorgol berde ma66e ngool woyni yonki makko. O wi'i gorko oon:

—Foortu junngo maa!

Oon foorti ngo tan, ngo dadi. ⁶ Wakkati oon, Farisa'en been njalti, njoododii e daraniibe Hirudus faa ndawrida no mbarda Iisaa.

No yimbe ngardi to Iisaa

⁷ Caggal duum, Iisaa e taalibaaɓe muudum dilli doon, njehi maayo. Jamaa keewɗo yuurudo Galili jokki mo. ⁸ Yimbe heewɓe, yuurube Yahuudiya e Urusaliima e Idumiya e leydi lettugal Urdun e ser-aaji Tirus e Sidon, nani ko o wadata duum, ngari to makko. ⁹ Iisaa wi'i taalibaaɓe muudum been pilanoo dum laana taa jamaa oon billa dum. ¹⁰ Saabe ko o dannata heewɓe duum wadi de nyawɓe been fuu kenyanii mo faa meema mo. ¹¹ Wakkati mo ginnaaji nji'i mo fu, ina kippoo, ina yeewnoo, ina mbi'a:

—Aan a Bii Laamɗo!

¹² Imo sappana ɓe sanne taa ɓe kumpita fay gooto kabaaru makko.

*No Iisaa suborii taalibaaɓe sappo e diɗo
(Matta 10.1-4, Lukka 6.12-16)*

¹³ Caggal duum, Iisaa yeenjowi dow waamnde, noddi ɓe muuyi, de ɓe ngari to muudum. ¹⁴ O subii sappo e diɗo, faa ngonda e makko, o nula dum'en mbaajowoo, ¹⁵ woodi o hokka dum'en baawde riiwude ginnaaji. ¹⁶ Inan inde sappo e diɗo ɓe o subii been: Simon mo o innditiri Piyeer ¹⁷ e Yaakuuba e minyum bi'eteedo Yuhanna, ɓiɓɓe Jebede ɓe o innditiri Bowanerges been, (maanaa majjum woni «Biɓɓe Riggaango»), ¹⁸ kam e Andire e Filipu e Bartolome e Matta e Tomaa e Yaakuuba ɓii Alfaa e Tadde e Simon kiranoowo suudu baaba ¹⁹ e Yahuuda Isikariyotto jambotoodo mo oon.

*No Iisaa riiwrata ginnaaji e Baawde Laamdo
(Matta 12.22-32, Lukka 11.14-23, 12.10)*

²⁰ Caggal duum, o hooti. Jamaa hawriti dow makko katin faa kanko e taalibaaɓe makko ɓe kunngii heɓude no ɓe nyaamira. ²¹ Nde sakiraaɓe makko nannoo dum ndeen, ngarani mo, sabo wi'aama hoore makko waylitake.

²² Jannginoobe Tawreeta yuurnoobe Urusaliima ngari, mbi'i:

—Beeljebul, hooreejo ginnaaji oon woni e makko. Wo kam hokki mo baawde riiwude ginnaaji diin.

²³ De Iisaa noddi ɓe ɓe ngara to muudum, bann-dani ɓe, wi'i:

—Noy Seydaani waawirta riiwude hoore muudum? ²⁴ Si laamu feccake ina habda fu, laamu nguun waawataa heddaade. ²⁵ Katin du si galle feccake ina habda fu, galle oon waawataa heddaade. ²⁶ Ndelle, si Seydaani feccake ina haɓa e hoore mum fu, waawataa heddaade, wo dum timmoode muudum.

²⁷ Iisaa jokkintini wi'i:

—Fay gooto waawaa naatude ley galle gorko jom semmbe de hooya jawdi muudum. Sanaa artoo haɓɓa joomum tafon, ndeen ina waawi hooyude ko woni ley suudu muudum. ²⁸ Goonga kaalanammi on: yimɓe ina mbaawi yaafeede hakkeeki muɓɓen fuu e mbonkaaji di ɓe mbonkii Laamdo fuu. ²⁹ Kaa mbonkiido Ruuhu Ceniido oon yaafataake abada. Hakke joomum heddoto dow muudum faa abada.

³⁰ Iisaa wi'irii noon saabe ko ɓe mbi'i imo wondi e ginnaaru duum.

Minyiraaፄe Iisaa e inna muudum
(Matta 12.46-50, Lukka 8.19-21)

³¹ Inna Iisaa e minyiraaፄe Iisaa worፄe ngari, ndarii yaasin suudu doon, de neli o noddee. ³² Do jamaa oon filii mo doon, ፄe mbi'i mo:

—Inna maa e minyiraaፄe maa na ngoni yaasin, ina kaajaa ma.

³³ O jaabii, o wi'i:

—Moy woni inna am e minyiraaፄe am?

³⁴ O ndaari joodiiፄe ina piilii mo ፄeen, o wi'i:

—Inan inna am e minyiraaፄe am. ³⁵ Sabo gadoowo muuyፄe Laamፄo, kam woni minyam gorko naa minyam debbo naa inna am.

4

Banndol haala aawoowo
(Matta 13.1-9, Lukka 8.4-8)

¹ Iisaa ina waajoo hunnduko maayo ngoon katin. Jamaa keewፄo filii mo faa o naati laana ndiyam, o joodii ley makka. Jamaa oon fuu ina woni hunnduko maayo ngoon. ² Imo waajoroo ፄe e banndi keewፄi, imo wi'a ፄe:

³ —Kettindee! Aawoowo yalti faa saaka aawdi.

⁴ E ley aawugol ngool, aawdi ngondi saami e laawol, de pooli ngari cuፄi ndi. ⁵ Yoga mayri saami e korokaaye ፄo leydi heewaa, ndi fudi law, sabo leydi ndiin ፄuudaa. ⁶ Ammaa nde naange wulnoo fu, ndi ፄayli, ndi yoori sabo ndi wadaay ፄadi.

⁷ Yoga mayri saami ፄo kebbe puፄata. Kebbe deen mawni, ፄilli ndi, ndi rimaay. ⁸ Yoga mayri saami e leydi lobbiri, fudi, mawni, rimi: yoga ፄeydake kile capande tati, yoga capande jeegom, yoga hemre.

⁹ Caggal ፄuum, o wi'i:

—Jom nowru nanooru fuu, nana!

*No Iisaa holliri ko wadi de na banndana yimbe
(Matta 13.10-17, Lukka 8.9-10)*

¹⁰ Nde Iisaa toowtunoo yimbe been fu, taal-ibaaɓe sappo e dido been e yimbe filiiɓe mo been yami mo e dow banndi diin. ¹¹ O wi'i ɓe:

—Onon, on kokkaama faamude ko suudii e kabaaru laamu Laamɗo. De wonɓe yaasin been, huunde fuu sanaa mbanndanee. ¹² Dum wadi de: «ina ndaara faa wooda tawa nji'ataa, ina nana faa laaba tawa paamataa, faa taa ɓe tuuba de ɓe njaafee.»*

*No Iisaa fiirtiri banndol aawoowo
(Matta 13.18-23, Lukka 8.11-15)*

¹³ O wi'i ɓe:

—On paamaay banndol ngol naa? Noy paamirton banndi goddi diin fuu ndelle? ¹⁴ Aawoowo oon wo konngol Laamɗo aawata. ¹⁵ Aawdi caamundi sera laawol ndiin wo nanɓe konngol ngool, de wakkati oon fu Seydaani wara, itta ko aawaa e maɓɓe duum. ¹⁶ Aawaandi dow korokaaye ndiin woni nanɓe ngol, de njaɓɓorii ngol seyo wakkati gooto. ¹⁷ Ammaa ngol walaa dadi e maɓɓe, wakkati seeda tan ngol wonata e maɓɓe. Nde billaare naa torra hewti ɓe saabe konngol ngool fu, ɓe njoppan ngol wakkati gooto. ¹⁸ Aawaandi ley kebbe ndiin woni nanɓe ngol, ¹⁹ ammaa kaɓɓu-ko'u adunaaru e eytugol jawdi, kam e muuyde yonki godde naatan ɓe, billa ngol, ngol laatoo dimarol. ²⁰ Kaa do aawdi ndiin saami e leydi lobbiri doon, been ngoni nanoobe konngol ngool de njaaba

* **4:12** Esaaya 6.9-10.

ngol. Be ndiman: yoga sowoo kile capande tati, yoga capande jeegom, yoga hemre.

Banndol dow lampal

(Lukka 8.16-18)

²¹ Caggal duum, Iisaa wi'i 6e:

—Yalla won fuu ku66oowo lampal de hippa dum kaakol, naa soorna dum ley leeso naa? Wanaa bilan ngal naa? ²² Walaa fuu ko suudii ko funtintaake, walaa ko wadiraara suuraare ko wurtintaake yaasin. ²³ Jom nowru nanooru fuu nana!

²⁴ O wi'i 6e katin:

—Tinnee e no nanirton haalaaji am di! Sabo ko etiranton wobbe, wo duum etirantedon, woodi on beydante du. ²⁵ Sabo neddo fuu jogiido paamal† dow laamu Laamdo beydante. Ammaa mo walaa paamal oon, fay seeda ko jogii duum teetete.

Banndol dow aawdi

²⁶ O wi'i katin:

—Laamu Laamdo ina wa'i hono neddo caakudo aawdi e ngesa muudum ni. ²⁷ Baawo dum, imo daanoo jemma imo ummoo nyalooma, no laatorii fuu aawdi ndiin fudan, mawna, tawa joomum anndaa no ndi mawniri. ²⁸ Leydi ndiin fudinta aawdi ndiin, ndi wada gulle, wutaandu jokka, de caggal duum, wutaandu nduun wada gabbe. ²⁹ Si ko aawaa duum benndii, tayee, sabo wakkati muudum yottake.

Banndol haala gabbel pamarel

(Matta 13.31-32, 34, Lukka 13.18-19)

³⁰ O jokkintini o wi'i:

† **4:25** Paamaldo ina yaada e goondinal omtowal bernde joomum faa jaba goonga.

—Dume nanndinten e laamu Laamdo? Banndol ngole mbanndirten ngu? ³¹ Laamu Laamdo ina nanndi e gabbel lekki mutaari. Kam buri gabbe fuu famfude. ³² De si ngel aawaama fu, ngel mawnan faa ngel bura ledde sardine fuu. Ki wadan licce mawde de dowki faa pooli mbaawa nyibude cuudi muɓɓen e majje.

³³ Iisaa waajorake yimbe been konngol Laamdo ngool e banndi keewdi gaadi noon, haddi ko ɓe mbaawi faamude. ³⁴ Walaa fuu ko o haalani ɓe si wanaa e banndol. Ammaa nde o toowtidi e taalibaaɓe makko been fuu, imo fiirtana dum'en banndi diin fuu.

*No Iisaa darniri henndu
(Matta 8.23-27, Lukka 8.22-25)*

³⁵ Kiiral naange nyalooma oon, Iisaa wi'i taal-ibaaɓe muudum been:

—En peyyita, keedowen gere ooto maayo.

³⁶ Be njoppi jamaa oon, ɓe tawti mo e laana ka o wonnoo e muudum kaan, ɓe ndunnyi. Laanaaji goddi du ina njokki mo. ³⁷ Henndu sattundu ummii, bempeyye ummii ina piya laana kaan, faa ka hesi heewude ndiyam. ³⁸ Iisaa ina daanii gada laana toon, imo wawlii wawlaare. Be pindini mo, ɓe mbi'i mo:

—Moodibbo, a hillaaka ko min kalkata dum naa?

³⁹ O ummii, o sappani henndu nduun e semmbe, o wi'i maayo ngoon:

—Deyyina! Dara!

Henndu nduun deyyinii, fuu wadi siw. ⁴⁰ Caggal duum, o wi'i ɓe:

—Ko wadi de kuldon? Faa hannden on ngalaa hoolaare naa?

41 Be kuli kulol cattungol, heddii i6e mbi'undura:

—O wo moy de fay henndu e ndiyam ina dɔwtanoo dɔm?

5

*No Iisaa selliniri gondudo e ginnaaji
(Matta 8.28-34, Lukka 8.26-39)*

1 Caggal duum, 6e njottii gere ooto maayo ngoon, to leydi Gerasa'en. 2 Nde Iisaa wurtinoo laana kaan ndeen, gondudo e ginnaaru yuuri ley caabeeje, hawri e makko. 3 Ley caabeeje deen o joodinoo. Fay gooto waawaa ha6bude mo, sabo fay callali ka6bataa mo. 4 Sabo imo woownoo geyyireede geyyelle e callali, ammaa imo taya callali diin, imo hela geyyelle deen. Fay gooto du semmbem hewtaay faa nannga mo. 5 Nyannde fuu, jemma e nyalooma ley caabeeje e baamle o woni, imo wulla imo seekitoroo kaaye. 6 Nde o haccinoo Iisaa faa to woddi ndeen, o doggiri to muudum, o sujidani dɔm, 7 o wulli faa toowi, o wi'i:

—Iisaa Bii Laamdo Toowdo, dume njiddaa wadude kam? Hunanam saabe Laamdo, a torrataa kam!

8 O wi'ii noon sabo Iisaa wi'unoo mo:

—Aan ginnaaru, yaltu e makko.

9 Iisaa yami mo, wi'i:

—Noy mbi'etedaa?

Ndu jaabii, ndu wi'i:

—Jamaa mbi'eteemi, sabo miden keewi.

10 Ndu nyaagii Iisaa sanne, taa wurtina di leydi ndiin. 11 Caggal girooji manngal ina dura doon

e dow waamnde. ¹² Ginnaaji diin ŋaarii mo o acca dum'en naata e ley girooji diin. ¹³ O jaɓani di. Ginnaaji diin njalti, naati e girooji diin. Coggal ngaal fuu doggi, tellitii dow waamnde ndeen, saami ley maayo ngoon, yoolii. Idi ngada hono ujunaaje didi. ¹⁴ Duroobe been ndoggi kaalanowi dum yimbe ngalluure ndeen e seraaji mum. Yimbe been njehi faa ndaarowa ko wadi duum. ¹⁵ Nde be ngarnoo to Iisaa ndeen, be nji'i gorko gondunoodo e ginnaaji oon ina joodii ina borni kaddule, hakkillo muudum du wartii. De kulol nanngi be. ¹⁶ Yiinoobe dum been kaalani be ko hewtinoo gondunoodo e ginnaaji oon e girooji diin. ¹⁷ Ndeen be puddi nyaagaade Iisaa dillana be leydi maɓbe.

¹⁸ Nde o naatannoo laana kaan ndeen, gondunoodo e ginnaaji oon nyaagii mo o acca dum jokka mo. ¹⁹ O salanii oon, o wi'i dum:

—Hootu suudu maa to koreeji maa, kaalanaa be ko Joomiraado wadani ma e no o yurmorii ma.

²⁰ O yehi imo gooyna e leydi mbi'eteendi Gallu-uje Sappo ndiin ko Iisaa wadani mo. Be fuu dum haaynii be.

No Iisaa iirtiniri bii Jayrus e no selliniri debbo nyawdo

(Matta 9.18-26, Lukka 8.40-56)

²¹ Nde Iisaa naatunoo laana yeccii gere ooto maayo ndeen, jamaa keewdo filii dum katin dakkol maayo doon. ²² Ndeen gooto e hooreeɓe suudu waajordu bi'eteedo Jayrus wari, yi'i Iisaa tan, hippii e koyde muudum. ²³ O nyaagii dum o haali faa heewi, o wi'i:

—Biyam debbo ina habda e yonki. War yowu junngo maa dow makko, faa o dada, o wuura!

²⁴ Iisaa yaadi e makko. Jamaa keewdo jokki dum faa ina billa dum.

²⁵ Ina woodi doon debbo mo yiyam muudum taccataa ko wadata duubi sappo e didi. ²⁶ O tampii sanne, o yehii to sawroobe heewbe faa jawdi makko timmi. Dum fuu samtanaay mo, nyawu nguun beydoto tan. ²⁷⁻²⁸ O nani haala Iisaa ina haalee, o naati e jamaa oon. Imo miiloo si o hebii o meemii saaya muudum tan o dadan. O yuuri gada Iisaa, o meemi saaya muudum. ²⁹ Wakkati oon yiyam makko darii, de o maati e terde makko o dadii. ³⁰ Wakkati oon fu, Iisaa du maati won baawde yuurude e muudum, yeeyii hakkunde jamaa oon, wi'i:

—Moy meemi saaya am?

³¹ Taalibaaɓe makko been mbi'i mo:

—A yi'ii inan jamaa ina billi ma, de ada yama moy meemi ma?

³² Kaa imo yeewa gereegi fuu, faa o yi'a meemudo mo oon. ³³ Debbo oon ina diwna no foti hulude sabo ina anndi ko wadi, wari, hippii yeeso makko, haalani mo goonga. ³⁴ Iisaa wi'i mo:

—Banndam debbo, goondinal maa dannii ma. Yahu e jam! A dadii e nyawu maa!

³⁵ O tilaaki haalde, faa woɓɓe yuurube to suudu Jayrus hooreejo waajordu oon mbi'i dum:

—Biya heddaaki. Haanaa tampinaa Moodibbo o katin!

³⁶ Kaa Iisaa hiisaaki haala maɓɓe, wi'i Jayrus:

—Taa hulu, goondin tan!

³⁷ O accaay fay gooto yaada e makko si wanaa Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna minyoo Yaakuuba oon. ³⁸ Be njottii suudu hooreejo waajordu oon. O tawi doon jamaa, yimbe ina mboya, ina mbulla semmbe. ³⁹ Nde o naatunoo ndeen, o wi'i be:

—Dume woni bojji di e duko ko? Suka o maayaay, wo o daani tan.

⁴⁰ Be njalnorii haala makko. Ndeen o wurtini be fuu, o hooyi baaba suka oon e inna muudum e taalibaa be makko tato be o wondi, be naati suudu to suka oon tawaa toon. ⁴¹ O nanngi junngo mum, o wi'i:

— *Talita kuumii!* (Dum na firta «Suka debbo, umma!»)

⁴² Wakkati oon fu suka oon ummii, ina yaha. Duubi makko wo sappo e didi. Dum haaynii yimbe been sanne. ⁴³ Iisaa tindini be sanne taa be paamina dum fay gooto. O wi'i be kokka suka oon ko nyaametee.

6

No Nasaraatunkoo be calorii jabande Iisaa (Matta 13.53-58, Lukka 4.16-30)

¹ Iisaa dilli nokku oon, hooti wuro ngo mawni ngoon. Taalibaa be muudum njokki dum. ² Nde nyalaande fowteteende yottinoo ndeen, o fuddi waajaade ley suudu waajordu nduun. Nan be waaju makko been, dum haaynii dum'en, heddii ina mbi'a:

—Toy o hebi dum? Noy o hebiri hakkillo ngo? Ndaar! Noy neddo waawiri wadirde kaayeeffiji di? ³ Yalla wanaa kanko woni cehoowo ledde, bii Mariyama naa? Wanaa o mawnoo Yaakuuba

e Yuusufi e Yahuuda e Simon? Wanaa enen e banndiraaɓe makko rewɓe koddi naa?

Dum saabanii ɓe salaade mo. ⁴ Wakkati oon, o wi'i ɓe:

—Annabaajo ina teddinee e nokku fuu si wanaa e ley wuro muudum e hakkunde rimdaaɓe muudum e ley suudu mum.

⁵ Iisaa hebaay waɗude doon fay kaayeeɗi gooto, si wanaa ko yowi junngo muudum e nyawɓe seeda, danni dum'en. ⁶ De ko ɓe ngoondinaay mo duum haaynake mo.

No Iisaa nuliri taalibaaɓe muudum sappo e dido been

(Matta 10.1, 5-15, Lukka 9.1-6)

Caggal duum, Iisaa yiiltii e gure piiliide doon deen, ina waajoo. ⁷ O noddi taalibaaɓe sappo e dido been, o nuliri dum'en dido dido. O hokki ɓe baawɗe riiwude ginnaaji, ⁸ o wi'i ɓe taa ɓe njaada e fay huunde si wanaa cabbi. Taa ɓe kooya buuru naa mbasu naa kaalisi e ley njiibaaji maɓɓe. ⁹ O yamiri ɓe ɓe ɓornoo paɗe, de taa ɓe kooya saayaaji didi. ¹⁰ O wi'i ɓe katin:

—Galle fuu mo njippidon, keddodon doon faa nde ndilloton e nokku oon. ¹¹ Si on ngarii e nokkuure de yimɓe njaɓɓaaki on naa kettindanaaki on, ndillon toon, piɗɗon sollaare maɓɓe wonnde e koyɗe mon faa laatanoo ɓe seedee e dow bonanda maɓɓe.

¹² Be njehi, ɓe mbaajii yimɓe been tuuba, ¹³ ɓe ndiiwi ginnaaji keewɗi, ɓe ngatti nebbam dow ko'e nyawɓe heewɓe ɓe cellini dum'en.

No Yaayaa maayri

(Matta 14.1-12, Lukka 9.7-9)

14 Hirudus, kaananke oon, nani haala Iisaa ina haalee, sabo innde Iisaa sankitake faa yaaji. Wo66e ina mbi'a wo o Yaayaa lootoowo lootagal batisima* oon ummitii e maayde, duum wadi de imo jogii baawde wadude kaayeeffiji. 15 Wo66e ina mbi'a wo o annabi Iliyaasa. Wo66e du ina mbi'a wo o annabaajo hono annabaabe arandee6e been ni. 16 Nde Hirudus nannoo dum ndeen, wi'i:

—Yaayaa mo tayunoomi hoore mum oon, kam iirtii!

17 Tawi Hirudus yamiriino Yaayaa nanngée, ha66ee, uddee ley kasu. O wadii dum saabe Hirudiya jom suudu mawniiko bi'eteedo Filipu mo o banunoo oon. 18 Sabo Yaayaa ina wi'annoo mo:

—Daganaaki ma teetaa jom suudu mawna.

19 Hirudiya mettaa e Yaayaa faa ina yidi o waree, de hebaay laawol, 20 sabo Hirudus ina hulannoo Yaayaa, ina anndunoo o gorko ponnditiido, ceniido. Dum wadi de imo haybannoo dum. Si o hettindake haala muudum fu, hakkillo makko jii6oto, woodi du imo yidi hettindanaade dum.

21 Ammaa, Hirudiya hebi laawol warude mo nyannde rimeede Hirudus wartunoo. Hirudus wadani howruube muudum e hooree6e sordaasiibe been e innde-anndee'en Galili been fuu hiraande mawnde. 22 Bii Hirudiya debbo naati ina wama. Dum weli Hirudus e joododiibe e muudum fuu. O wi'i suka debbo oon:

—Haalanam ko njidfaa faa mi wadane.

* **6:14** Do wi'ete lootagal batisima dow haala batisima Yaayaa fu, lootagal tuubu maa mutineede du na wi'ee.

²³ O hunanii dūm, o wi'i o hokkan dūm huunde fuu ko nyaagii mo, fay si tawi wo feccere laamu makko. ²⁴ De suka debbo oon yalti, wi'i inna muudūm:

—Dume kaanumi nyaagaade mo?

Inniiko oon jaabii mo, wi'i:

—Nyaaga mo hoore Yaayaa lootoowo lootagal batisima oon!

²⁵ Suka debbo oon henyii, yeccii to kaananke oon, nyaagii dūm, wi'i:

—Ko njidumi, ngaddanaa kam joonin joonin wo hoore Yaayaa lootoowo lootagal batisima oon e ley le'al!

²⁶ Bernde Hirudus metti sanne. Ammaa saabe ko hunii dūm e saabe noddaaɓe ɓeen, o yidaa yaltude e konngol makko ngool. ²⁷ Wakkati oon o neli gooto e sordaasiibe doomoobe mo ɓeen, o yamiri dūm waddowa hoore Yaayaa. Sordaasi oon yeccii, naati ley kasu toon, tayi hoore Yaayaa, ²⁸ tummbi ley le'al, waddi, hokki suka debbo oon. Suka debbo oon du hokki inna mum. ²⁹ Nde taalibaaɓe Yaayaa ɓeen nannoo dūm ndeen, ngari kooyi ɓanndu makko nduun, ngattowi dūm e saabeere.

No Iisaa nyaamniri worɓe ujunaaje njoyo e rewɓe e sukaaɓe

(Matta 14.13-21, Lukka 9.10-17, Yuhanna 6.1-14)

³⁰ Nulaaɓe ɓeen ngarti to Iisaa, kaalani dūm ko ngadi dūm e ko mbaajii dūm fuu. ³¹ O wi'i ɓe:

—En njaha nokkuure ferwunde, keɓon fowti-naade seeda.

Ko o wi'i noon dūm wo saabe yaha-warta yimɓe na heewi doon, faa kanko e taalibaaɓe

makko been, be kungii hebude fay no be nyaamira. ³² Be njehi be naatowi laana, be peyyiti, be toowti kambe tan e nokku perwudo. ³³ Yimbe heewbe nji'i ibe njaha, annditi to be ponndii. Heewbe yuuri e gure deen fuu, kenyanii to be ponndii toon, arti be yottaade. ³⁴ Nde o yaltunoo e laana kaan ndeen, o yi'i jamaa keewdo. O yurmii be sanne, sabo ibe nga'i hono no baali di ngalaa duroowo ni. O heddii imo waajoo be kulle keewde. ³⁵ Nde hiirunoo ndeen, taalibaa be been battitii mo, mbi'i:

—Joonin hiirii, katin du nokku o wo ladde bolde.

³⁶ Mbi'aa jamaa o sankitoo e gure e nokkuuje badiide do faa coodowa ko nyaama.

³⁷ O jaabii be, o wi'i:

—Onon e ko'e moodon, kokkee be ko be nyaama!

Ndeen be yami mo, be mbi'i:

—Ndelle ada yidi min kooya buudi cardi keme didi min coodanowa be buuru ko be nyaama?

³⁸ Wakkati oon, o wi'i be:

—Noy foti buuruuje de njogidon? Njehee ndaarowee!

Nde be njahunoo be kumpitowii ndeen, be mbi'i mo:

—Buuruuje joy e liyyi didi min njogii.

³⁹ O yamiri taalibaa be been njoyyinira jamaa oon feere feere dow hudo hecco. ⁴⁰ Be njoodorii feere feere, hemre hemre, e capande njoyo njoyo.

⁴¹ O hooyi buuruuje joy deen e liyyi didi diin, o tiggitii kammu, o yetti Laamdo. O heltii buuru oon, o hokki taalibaa be makko peccana yimbe been. Hono noon liyyi didi diin du. ⁴² Be fuu be

nyaami faa 6e kaari. ⁴³ Taalibaa6e 6een kawrun-duri kedde buuru e liyyi deen, kebbini kandeeje sappo e didi. ⁴⁴ Nyaamu6e buuru oon 6een, fay wor6e tan ngadii hono ujunaaje njoyo.

*No Iisaa yaari dow ndiyam e koyde
(Matta 14.22-33, Yuhanna 6.15-21)*

⁴⁵ Wakkati oon fu, Iisaa yamiri taalibaa6e muudum naata laana kaan, ardoo dum peyyita njaha Baytisayda gere ooto maayo ngoon. Kanko du, o waynoo jamaa oon tafon. ⁴⁶ Nde o seedunoo e jamaa oon ndeen, o yeenowwi dow waamnde faa o wada du'aare.

⁴⁷ Nde jemma warnoo ndeen, tawi laana kaan ina woni hakkunde maayo toon, Iisaa tan heddi e leydi. ⁴⁸ O sooyinii taalibaa6e 6een ina cummba† ko mbaawi fuu, sabo wo 6e hawroo6e e henndu. Nde badinoo weetude ndeen, o wari to ma66e imo yaha e koyde dow ndiyam daam, faa o hesi faltaade 6e. ⁴⁹ Kaa nde 6e njiinoo mo imo yaha e dow ndiyam daam ndeen, 6e cikki wo dum mbeelu, 6e keddii i6e mbaayda, ⁵⁰ sabo 6e fuu, nde 6e njiinoo mo ndeen, nesiji ma66e tayi. Wakkati oon Iisaa wi'i 6e:

—Cellinee berde mon! Wo miin. Taa kulee!

⁵¹ O naati laana kaan, o tawti 6e, de henndu nduun darii. Dum haayinii 6e sanne. ⁵² Be paa-maayno haaynde nde Iisaa wadiri buuru oon ndeen, sabo 6e wumbe berde.

*No Iisaa selliniri nyaw6e ley leydi Genesaret
(Matta 14.34-36)*

† **6:48** Maanaa summbude wo awyude faa adina laana yeeso ley ndiyam.

⁵³ Be peyyiti maayo ngoon, 6e njottii leydi Gene-saret, 6e ndarii doon. ⁵⁴ Wakkati 6e njalti e laana kaan ndeen, yim6e 6een annditi mo, ⁵⁵ cankitii e seraaji diin fuu, ina njowa nyaw6e mu66en e dow daddooji, ina ngadda nokku fuu do nani imo woni. ⁵⁶ Katin du do Iisaa tawaa fuu, gilla e ley gure faa e galluuje faa e ladde, yim6e 6een ngaddan nyaw6e mu66en e taliyaaje, ina njaaroo mo o acca 6e meema fay si wo kommbol saaya makko. Meemudo ngol du fuu dadii.

7

Haala al'aada maamiraabe (Matta 15.1-9)

¹ Farisa'en e jannginoobe Tawreeta wobbe yuuru6e Urusaliima piilii Iisaa. ² Be nji'i taalibaa6e makko wobbe ina nyaamira juude tuunde, dum woni tawa lootiraay no tawaangal ma66e worri ni.* ³ Sabo Farisa'en e Alhuudiyankoo6e fuu nyaamataa si lootaay juude mu66en faa laaba, al'aada maamiraabe ma66e oon 6e njokki. ⁴ Si 6e ngartii luumo, 6e nyaamataa si 6e lootaaki. I6e njogii al'aadaaji goddi keewdi di 6e njokki, ko wa'i hono lawyude kore e potiije e taasaaje gadiraade njamndi. ⁵ Wakkati oon, Farisa'en e jannginoobe Tawreeta yami Iisaa, mbi'i:

—Dume wadi de taalibaa6e maa 6een ndewataa al'aadaaji maamiraabe meeden, ina nyaamira juude tuunde?

⁶ O jaabii 6e, o wi'i:

* **7:2** lootugol juude ngol ha66aaki e ittude tuundi, wo faa joomum fonnditanoo diina ngol wadira.

—Annabi Esaaya woofaay fey nde sappinoo on.
Wo on munaafiki'en, hono no winndiraa:

«Lenyol ngol ina teddina kam e kunndude muɓɓen,
ammaa berde muɓɓen ina mboddi kam.

⁷ Bolum ɓe ndewata kam.

Si goonga, janndeeji di ɓe njannginta diin wo
jamirooje yimɓe tan.»†

⁸ Iisaa jokkintini, wi'i:

—Odon acca jamirooje Laamdo, de odon njokka
al'aadaaji yimɓe. ⁹ Odon calanoo yamiroore

Laamdo faa laaba, faa keɓon ndarnon al'aada
moodon! ¹⁰ Sabo Muusaa wi'i: «Teddin bammaa e
inna maa.»‡ O wi'i katin: «Kududo bammum naa
inna mum, wareede laatoo jukkungo muudum.»§

¹¹ De onon le, odon mbi'a ina heya si neddo wi'i
bammum naa inna mum: «Ko kaannoomi wal-
lirde ma duum wo *Korbaan*» (Korbaan ina fiirta
«Sadaka Laamdo»). ¹² Ko mbi'oton noon duum,
odon kada yimɓe wallude baabiraaɓe muɓɓen naa
inniraaɓe muɓɓen katin. ¹³ Hono noon tosirton
konngol Laamdo e al'aadaaji di ndonundurton
diin. Katin du odon ngada kulle keewde gaade
noon.

Haala ko tuuninta neddo
(*Matta 15.10-20*)

¹⁴ Caggal duum, Iisaa nodditi jamaa oon, wi'i
ɗum:

—Kettindanee kam, on fuu, paamee: ¹⁵ Fay
huunde naatataa e neddo de tuunina ɗum. De wo
ko yuurata ley neddo duum tuuninta ɗum. [¹⁶*]

† **7:7** Esaaya 29.13. ‡ **7:10** Wurtagol 20.12. § **7:10** Wurtagol
21.17, Lewinkooɓe 20.9. * **7:16** E dereeji ɓooydi, goddi ina beyda
aaya 16: Jom nowru fuu nana!

¹⁷ Nde Iisaa seedunoo e jamaa oon de naatowi ley suudu ndeen, taalibaabe muudum been yami dum maanaa banndol ngol. ¹⁸ O wi'i be:

—Onon du, on paamaay naa? On paamaay ko yuurata yaasin de naata e hunnduko neddo duum, wanaa duum tuuninta joomum? ¹⁹ Sabo dum naataay e bernde joomum. Wo reedu mum tan dum naati, woodi du dum yaltan.

E haalaaji diin Iisaa holliri nyaamdu fuu na laafi. ²⁰ O wi'i katin:

—Ko wurtotoo e ley bernde neddo duum, wo kam tuuninta joomum. ²¹ Sabo e bernde neddo miilooji bondi yuurata, kam e fijirde e nguyka e war-hoore e ²² jeenu e eelgal e bonanda e jamba e golleeji terde cementiniidi e muuyde bonde e mbonka e mawninkinaare e majjere. ²³ Kujje bonde deen fuu e bernde yuurata, de tuunina neddo.

No debbo mo wanaa Alhuudiyanke goondiniri Iisaa

(Matta 15.21-28)

²⁴ Iisaa dilli doon fonndii leydi Tirus. O jippii e suudu gomma. O yidaa fay gooto faama toon o woni, ammaa o waawaano suudaade. ²⁵ Wakkati oon, debbo gomma mo binggel muudum dewel wondi e ginnaaru, nani haala makko ina haalee, wari hippii dakkol koyde makko. ²⁶ Debbo oon wanaa Alhuudiyanke, wo to Finiki ley leydi Siiriya o rimaa. O nyaagii Iisaa itta ginnaaru nduun e biyiiko oon. ²⁷ Kaa Iisaa wi'i mo:

—Accu sukaaabe been kaara tafon. Sabo hooyude nyaamdu sukaaabe de faddana dawaadi woodaa.

²⁸ Debbo oon jaabii mo, wi'i:

—Goonga Joomam, ammaa dawaadi doomooji du ina nyaama ko sukaaḅe caamdinta ḅuum.

²⁹ Wakkati oon, Iisaa wi'i mo:

—Saabe ko njaabiḅaa jaabu o, hootu, ginnaaru nduun wurtake e ḅiya oon.

³⁰ O hooti, o tawi ḅiyiiko oon ina fukkii dow leeso, ginnaaru nduun yaltii e muuḅum.

No Iisaa selliniri gorko paho mo haala muuḅum laaḅaa

³¹ Iisaa dilli leydi Tirus, rewi leydi Sidon, e leydi mbi'eteendi Galluujje Sappo ndiin, warti maayo Galili. ³² O waddanaa gorko paho mo haala muuḅum laaḅaa, o nyaagaa o yowa junngo makko e dow muuḅum.

³³ Wakkati oon, Iisaa toowtini mo jamaa oon, watti kolli muuḅum e noppi makko, tutti, meemiri tutte ḅeen ḅemngal makko.

³⁴ Caggal ḅuum, o tiggittii kammu, o uumi, o wi'i paho oon:

—*Efata!* (Dum na fiirta «Cukkitee!»)

³⁵ Wakkati oon, noppi gorko oon cukkittii, ḅemngal muuḅum yoppaa, heddii ina haalira no woodiri. ³⁶ Iisaa yamiri yimḅe ḅeen taa ḅe kaalana huunde nde fay gooto. Ammaa fay ko o haḅata ḅe dow majjum, iḅe ḅeyda haalde ḅum.

³⁷ Dum haaynii ḅe faa yottii kaaddi, iḅe mbi'a:

—Golleeji makko fuu na mboodii. Imo faaḅintina faaḅuḅe, imo muumḅintina muumḅe.

8

No Iisaa nyaamniri worḅe ujunaaje nayo e rewḅe e sukaaḅe
(Matta 15.32-39)

¹ Ley balde deen, jamaa keewdo hawriti katin. E ley ko 6e ngalaa ko 6e nyaama, Iisaa noddi taalibaa6e muudum been, wi'i dum'en:

²—Yim6e 6e ina njurminii kam, sabo hannden woni balde tati i6e ngondi e am, de 6e ngalaa ko 6e nyaama. ³ Si mi yoppii 6e koota tawee 6e nyaamaay, yolbere libowan 6e dow laawol. Sabo wob6e ma66e yuurii to woddi.

⁴ Taalibaa6e makko been njaabii mo, mbi'i:

—Toy neddo hebata ko nyaamnata yim6e 6e ley ladde nde?

⁵ O yami taalibaa6e makko been, o wi'i:

—Noy foti buuruuje de njogidon?

Be mbi'i mo:

—Jeddi.

⁶ De o yamiri jamaa oon joodoo e leydi. O hooyi buuruuje jeddi deen, o yetti Laamdo, o heltii de, o hokki taalibaa6e makko been peccana jamaa oon. Be ngadiri noon. ⁷ I6e njogii katin liyyoy pamaroy seeda. Iisaa yetti Laamdo dow makkoy, wi'i taalibaa6e muudum been pecca koy, kankoy du. ⁸ Be nyaami faa 6e kaari. Taalibaa6e been kawrunduri kedde deen. De keewi kandeeje jeddi. ⁹ I6e ngada wor6e ujunaaje nayo. Caggal duum, Iisaa yoppi 6e, ¹⁰ naatidi e taalibaa6e muudum laana wakkati oon, feyyiti, yehi leydi Dalmanuuta.

*No Farisa'en pilorii maande
(Matta 16.1-4)*

¹¹ Farisa'en been ngari, puddi yeddundurde e Iisaa. Be njaarii mo o holla 6e maande yuuroore dow kammu faa 6e ndaartindoo mo. ¹² Iisaa uumi, wi'i:

—Dume waɗi de yimɓe jamaanu hannden o ina piloo holleede maande? Goonga kaalanammi on: fay maande wootere on keɓataa!

¹³ Caggal ɗuum, o seedi e maɓɓe, o naati laana kaan, o fonndii gere ooto maayo.

*Haala rabilla Farisa'en e Saduki'en
(Matta 16.5-12)*

¹⁴ Taalibaaɓe ɓeen njeggiti yooɓaade buuru, si wanaa buuruwal gootal tan ɓe njogii ley laana kaan. ¹⁵ Wakkati oon, o tindini ɓe, o wi'i:

—Kakkilee, ndeentee e rabilla Farisa'en e mo Hirudus oon.

¹⁶ Taalibaaɓe ɓeen ina kaalda ina mbi'a ko njoobaaki buuru ɗuum waɗi de o wi'iri noon.

¹⁷ Iisaa annditi ko ɓe kaalata ɗuum, wi'i ɓe:

—Ko waɗi de oɗon kaalda hakkunde moodon on njoobaaki buuru? Yalla faa joonin on annditaay, on paamaay? Naa on wumɓe ɓerde? ¹⁸ Odon njogii gite, de on nji'ataa naa? Oɗon njogii noppi, de on nanataa naa? Yalla on miccitaaki ¹⁹ nde peccanmi worɓe ujunaaje njoyo buuruuje joy ndeen, kandeeje foti kebbindon kedde deen?

Be njaabii mo, ɓe mbi'i:

—Kandeeje sappo e ɗiɗi.

²⁰ O yami ɓe katin, o wi'i:

—Nde peccanmi worɓe ujunaaje nayo buuruuje jedɗi ndeen, kandeeje foti kebbindon kedde deen?

Be njaabii mo, ɓe mbi'i:

—Kandeeje jedɗi.

²¹ Ndeen o wi'i ɓe:

—Faa joonin on paamaay naa?

No Iisaa wumtiniri bumɗo ley Baytisayda

²² Be njottii Baytisayda. Doon yimbe ngaddani Iisaa bumdo, be nyaagii dum meema mo. ²³ O nanngi junngo bumdo oon, o yaari dum yaasin wuro ngoon. Caggal duum, o tutti e gite muudum, o yowi juude makko e muudum, o yami dum, o wi'i:

—Won ko nji'ataa naa?

²⁴ Bumdo oon feerti gite mum, wi'i:

—Mido yi'a yimbe, de ibe nga'ani kam hono ledde jahooje ni.

²⁵ Iisaa yowi juude muudum e gite makko katin. Ndeen gorko oon feerti gite mum, tawi wumtii faa woodi, jiide muudum na laabi. ²⁶ Iisaa wi'i mo:

—Hootu, de taa njecodaa ley wuro ngo.

*No Piyeer seedorii Iisaa woni Almasiihu
(Matta 16.13-20, Lukka 9.18-21)*

²⁷ Caggal duum, Iisaa e taalibaaabe muudum pondii gure gonde dakkol Kaysariya Filipu. Dow laawol ngool, o yami be:

—Moy yimbe mbi'ata ngonumi?

²⁸ Be njaabii mo, be mbi'i:

—Wo66e ina mbi'a wo a Yaayaa lootoowo lootalgal batisima. Wo66e ina mbi'a wo a annabi Iliyaasa. Wo66e du ina mbi'a wo a gooto e ley annabaaabe been.

²⁹ O yami be, o wi'i:

—Onon le, moy mbi'oton ngonumi?

Piyeer jaabii mo, wi'i:

—Wo a Almasiihu.

³⁰ Wakkati oon, o sappani be sanne taa be kaalana dum fay gooto.

No Iisaa sapporii maayde muudum e iirtagol muudum

(Matta 16.21-23, Lukka 9.22)

³¹ O fuddi faaminde 6e:

—Ina tilsii Bii Neddo torree torraaji keewdi. Mawbe yimbe e hooreebe almaami'en e jannigooḅe Tawreeta caloto mo. O warete, de gada balde tati fuu o iirtoto.

³² O haalani 6e dum faa laabi, de Piyeer toowtini mo, fuddi felude mo dow haalaaji makko diin.

³³ Iisaa kaa, hucciti e taalibaabe muudum, ndaari 6e, de feli Piyeer, wi'i:

—Woddam aan Seydaani! Sabo miilooji maa diin yuuraay to Laamdo, wo to yimbe di yuuri.

No Iisaa jokkirtee

(Matta 16.24-28, Lukka 9.23-27)

³⁴ Caggal duum, o noddi jamaa oon e taalibaabe makko been, o wi'i dum'en:

—Muuydo jokkude kam fuu, sela ndaarude hoore muudum, de hooya leggal muudum palaangal, jokka kam.* ³⁵ Sabo muuydo dannude yonki muudum, mursan ki. Ammaa mursudo ki saabe am e saabe Kabaaru Lobbo oon fu, danna ki.

³⁶ Dume hebude adunaaru ndu fuu nafata neddo si tawii mursii yonki muudum? ³⁷ Yalla ina woodi ko neddo waawi hokkitirde faa danna yonki muudum naa? ³⁸ Centirde kam miin e haalaaji am e ley jamaanu tuundo luttudo Laamdo o, miin,

Bii Neddo du, mi semtiran dum nde ngartidoymi e maleyka'en seniibe e ley teddeengal Baaba am.

* **8:34** Maanaa hooyude leggal palaangal woni anniyaade mursude yonki mum hono no Iisaa ni.

9

¹ O wi'i 6e katin:

—Goonga kaalanammi on: yoga e won6e do 6e maayataa tawee nji'aay laamu Laamdo ina warda e baawde.

*Haala waylitagol alhaali Iisaa
(Matta 17.1-13, Lukka 9.28-36)*

² Balde jeegom caggal duum, Iisaa yaadi e Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna, o toowtidi e mu6ben dow waamnde toownde, kam'en tan. Doon alhaali makko waylitii yeeso ma66e. ³ Kaddule makko njalbi, ndawni far, faa dawninoowo fay gooto waawaa rawninirde noon e adunaaru ndu.

⁴ Iliyaasa e Muusaa 6angani 6e, ina kaalda e makko. ⁵ Ndeen Piyeer wi'i mo:

—Moodibbo, gonal amin do ina woodi. Accu min ndarna hukumuuji tati: aan gooto, Muusaa gooto, Iliyaasa du gooto.

⁶ O anndaa ko o haalata, sabo kulol manngol naatii 6e, kam6e taalibaa6e 6een. ⁷ Ruulde wari suddi 6e. Daande yuuri e ley ruulde ndeen ina wi'a:

—O woni Biyam mo korsinmi. Kettindanee mo!

⁸ Wakkati oon, taalibaa6e 6een yeewi gerejeji fuu, de nji'aay fay gooto si wanaa Iisaa tan.

⁹ E ley ko 6e njippotoo waamnde ndeen duum, o yamiri 6e taa 6e kaalana fay gooto ko 6e nji'i duum faa wakkati nde Bii Neddo iirtii e hakkunde maay6e ndeen. ¹⁰ Be nja6i konngol ngol, de 6e keddii i6e yamundura hakkunde ma66e dume woni maanaa iirtaade e hakkunde maay6e.

¹¹ Caggal duum, 6e yami mo, 6e mbi'i:

—Dume wadi de jannginoobe Tawreeta ina mbi'a tilay annabi Iliyaasa artoo Almasiihu warude?

¹² O jaabii 6e:

—Goonga, Iliyaasa artoto warude tafon moyyintinoo huunde fuu. Ndelle ko wadi de Binndi diin mbi'i ina tilsi Bii Neddo torree torraaji keewdi, huyfinee? ¹³ Mido haalana on: Iliyaasa wariino, de 6e ngolli dum ko 6e muuyi fuu, hono no haala makko haaliraa e Binndi diin ni.

*No Iisaa selliniri suka gondudo e ginnaaru
(Matta 17.14-21, Lukka 9.37-43)*

¹⁴ Nde 6e ngartunoo to taalibaa6e heddinoobe been fu, 6e nji'i jamaa keewdo ina filii dum'en, jannginoobe Tawreeta been ina njeddundura e mu6ben. ¹⁵ Wakkati yim6e been nji'unoo Iisaa fu, dum haaynii 6e. Be ndoggi 6e nja66owii mo. ¹⁶ O yami 6e, o wi'i:

—Dume njeddundurton e ma66e?

¹⁷ Gorko gooto ley jamaa oon jaabii mo, wi'i:

—Moodibbo, mi gaddando ma biyam gorko mo ginnaaru muumdini. ¹⁸ Do ginnaaru nduun ummorii mo fuu, li6an mo e leydi, hunnduko makko ina wurtina nguufu, imo neryundura nyiiye makko, o yora kolon. Mi nyaagake taalibaa6e maa been ndiiwa ndu, de 6e kungii.

¹⁹ Iisaa wi'i yim6e been:

—Hey onon yim6e jamaanu hanndeejo 6e ngalaa goondinal! Faa ndey ngondammi e moodon? Faa ndey keddotoomi munyande on? Ngaddanee kam suka oon!

²⁰ O waddanaa suka oon. Nde ginnaaru nduun yi'unoo Iisaa ndeen, dimmbi suka oon, liḫi ḫum, heddii suka oon ina talloo e leydi, hunduko muudum ina wurtina nguufu. ²¹ Iisaa yami baaba suka oon, wi'i:

—Gilla ndey ḫum heḫi mo?

Baaba oon jaabii, wi'i:

—Gilla imo famḫi. ²² Katin du wakkati fuu ginnaaru nduun ina liḫa mo ley yiite naa ley ndiyam faa halka mo. De si tawii won ko mbaawḫaa fu, njurmoḫaa min, mballaa min!

²³ Iisaa wi'i mo:

—Si mido waawi mbiḫaa? Huunde fuu ina waawi laatanaade goondindo.

²⁴ Wakkati oon, baaba suka oon yeewnii, wi'i:

—Mi goondinii, de wallam, sabo goondinde ina tiidi kam!

²⁵ Nde Iisaa yi'unoo jamaa oon ina dogga warde ndeen, sappani ginnaaru nduun e semmbe, wi'indu:

—Ginnaaru muumḫinooru faadinooru, mido yamire mburtodaa e suka o, taa naatu mo abada katin!

²⁶ Ginnaaru nduun feekii, dimmbi suka oon semmbe, de yalti e makko. Heddii imo wa'i hono maayḫo, faa ko heewi e wonnooḫe doon ḫeen ina mbi'a o maayii. ²⁷ Ammaa Iisaa nanngi junngo makko, ummini mo tan, o darii.

²⁸ Caggal ḫuum Iisaa naati suudu de taalibaaḫe muudum ḫeen toowtidi e muudum, yami ḫum, mbi'i:

—Dume waḫi de min kunngii riiwude ginnaaru nduun?

²⁹ O jaabii:

—Ginnaaru nduun, sii muudum riiwirtaake si wanaa du'aare.

Haala Iisaa didaba dow maayde muudum e iirtagol muudum

(Matta 17.22-23, Lukka 9.43-45)

³⁰ Be ndilli doon, 6e ceeki leydi Galili. O yidaa fay gooto faama dum, ³¹ sabo imo waajoo taalibaa6e makko 6een. Imo wi'a dum'en:

—Bii Neddo wattete e juude yim6e. Be mbaran dum, de caggal balde tati fu, iirtoto.

³² Ammaa taalibaa6e 6een paamaay maanaa haala kaan, de kuli yamude mo du.

Haala burdo teddude

(Matta 18.1-5, Lukka 9.46-48)

³³ Be njottii Kafarnahum. Nde 6e njippinoo suudu weerdude ma66e fu, o yami taalibaa6e makko, o wi'i:

—Dume njeddundurdon dow laawol?

³⁴ Be ndeyyini, sabo ko 6e njeddunduri dow laawol dey, wo moy woni burdo teddude hakkunde ma66e. ³⁵ Ndeen Iisaa joodii, noddii taalibaa6e sappo e dido 6een, wi'i dum'en:

—Muuydo ardaade fuu, gada heddiibe 6een heedata, laatoo golloowo ma66e 6e fuu.

³⁶ Caggal duum, o nanngi junngo cukalel gomma, o darni ngel yeeso ma66e, o mumbilii ngel, o wi'i 6e:

³⁷ —Neddo fuu ja66iido cukalel gootel hono ngel e innde am, wo miin ja66ii. Katin du ja66iido kam fuu, wanaa miin tan ja66ii, ja66ake Nuldo kam oon du.

*Haala mo salaaki en fuu ina wondi e meeden
(Lukka 9.49-50)*

³⁸ Yuhanna wi'i mo:

—Moodibbo, min nji'ii gorko gooto ina riiwra ginnaaji e innde maa, de min kaɗi mo, sabo o walɗaa e meeden.

³⁹ Ammaa lisaa wi'i:

—Taa kaɗee mo ɗum, sabo fay gooto waawaa waɗirde kaayeeɗiji e innde am, de sakitoo mbonkoo kam wakkati oon. ⁴⁰ Sabo mo salaaki en fuu ina wondi e meeden. ⁴¹ Goonga kaalanammi on: neɗɗo fuu kokkuɗo on horde ndiyam saabe on yimɓe Almasiihu, waasataa heɓude mbarjaari muudum.

*Haala ko luttinta yimɓe
(Matta 18.6-9, Lukka 17.1-2)*

⁴² Neɗɗo fuu luttinɗo gootel e cukaloy goonɗinkoy kam koy, ko ɓuri woodde e joomum wo hayre teddunde haɓɓee e daande mum, faɗɗee e maayo manngo. ⁴³ Si tawii junngo maa luttinte, tayu ngo. Naataa e nguurndam nduumiidam a nyakudo ɓuri moyyande ma diina naatude e jahannama yiite nge nyifataa tawee a kiɓɓudo. [⁴⁴ *] ⁴⁵ Si tawii koyngal maa luttinte, tayu ngal. Naataa ley nguurndam nduumiidam tawee wo a nyakudo ɓuri moyyande ma diina faɗɗeede e yiite duumiinge tawee a kiɓɓudo. [⁴⁶ †] ⁴⁷ Katin du si yitere maa luttinte, ittu nde. Sabo naataa e laamu Laamɗo a ɗokko ɓuri moyyande ma diina

* **9:44** E dereeji ɓooyɗi, godɗi ina ɓeyda aaya 44: Doon, gildi mum mbaatataa, yiite mum du nyifataa. Ndaaree aaya 48.

† **9:46** E dereeji ɓooyɗi, godɗi ina ɓeyda aaya 46: Doon, gildi mum mbaatataa, yiite mum du nyifataa. Ndaaree aaya 48.

paddeɗaa e jahannama a kiɓɓudo. ⁴⁸ Doon, «gildii muudum mbaatataa, yiite muudum du nyifataa.»[†]
⁴⁹ Yiite lamsinan mono fuu hono lamɗam ni.
⁵⁰ Lamɗam wo huunde lobbere, de si ɗam selii lamsude, noy lamsinirton ɗam katin? Hakkunde moodon laatodon hono lamɗam ni, ngondon e jam.

10

Haala ceergal

(Matta 19.1-12, Lukka 16.18)

¹ Iisaa dilli doon, yehi leydi Yahuudiya, de feyyiti yehi lettugal gooruwol Urdun. Yimɓe heewɓe piilii mo, de imo waajoo ɗum'en katin hono no o woowrunoo ni. ² Farisa'en wobɓe ngari faa ndaartindoo mo, yami mo:

—Yalla ina daganii gorko seerude deekum naa?

³ O jaabii ɓe:

—Dume Muusaa yamiri on?

⁴ Be njaabii, ɓe mbi'i:

—Muusaa jaɓii si gorko na seera deekum fu, winnda talkuru ceergal de seera ɗum.*

⁵ Iisaa wi'i ɓe:

—Wo saabe on yoorɓe ɓerde, ɗuum waɗi de Muusaa winndani on yamiroore nde. ⁶ Kaa gilla e fuddoode, «Laamɗo tagii ɓe, waɗii ɓe gorko e debbo. ⁷ Dum waɗi de gorko yoppa inna mum e bammum, nanngundura e deekum, ⁸ ɓe ɗiɗo fuu ɓe laatoo neddo gooto.»[†] Nii woni ɓe nganaa ɗiɗo

[†] **9:48** Esaaya 66.24. * **10:4** Fillitagol Tawreeta 24.1. † **10:8** Fuddoode 1.27, 2.24.

katin, 6e banndu wooturu. ⁹ Ndelle, taa neddo sennda ko Laamdo hawrunduri.

¹⁰ Nde 6e kootunoo ndeen, taalibaa6e makko been yami mo haala majjum. ¹¹ O wi'i 6e:

—Si neddo seerii deekum de 6anji goddo fuu, jeenii. ¹² Hono noon du, si debbo seedii e gorum, de gorko goddo 6anji dum, debbo oon du jeenii.

No Iisaa barkiniri cukaloy

(Matta 19.13-15, Lukka 18.15-17)

¹³ Yim6e ina ngadda cukaloy to Iisaa, faa meema koy, de taalibaa6e been ndukani dum'en. ¹⁴ Nde o yiinoo dum ndeen, o 6erni, o wi'i taalibaa6e been:

—Accee cukaloy koy ngara to am. Taa kadee koy, sabo wo nanndu6e e makkoy been njeyi laamu Laamdo. ¹⁵ Goonga kaalanammi on: mo jabiraay laamu Laamdo hono no cukalel ni fuu, naatataa dum.

¹⁶ Caggal duum, o mumbilii cukaloy koy, o yowi junngo makko e makkoy, o barkini koy.

No Iisaa e gorko jom jawdi ngaddi

(Matta 19.16-30, Lukka 18.18-30)

¹⁷ Nde Iisaa nanngunoo laawol fu, gorko gomma doggiri to makko, hofii yeeso makko, yami mo, wi'i:

—Moodibbo lobbo, dume kaanumi wadude faa mi he6a nguurndam nduumiidam?

¹⁸ Iisaa wi'i mo:

—Ko wadi de ada noddira kam lobbo? Lobbo walaa si wanaa gooto, oon woni Laamdo. ¹⁹ Ada anndi jamirooje: «Taa wadu war-hoore, taa jeenu, taa wujju, taa seeda fewre, taa toonya, teddin inna maa e bammaa.» †

† **10:19** Wurtagal 20.12-16.

²⁰ Gorko oon jaabii mo, wi'i:

—Moodibbo, mido hayba dum fuu gilla e cukaaku am.

²¹ Ndeen Iisaa ndaari mo, yidi mo, wi'i mo:

—Huunde wootere ina nyakani maa: yahu sonnoy ko njogidaa duum fuu, kokkaa ceede deen talkaabe. Ndeen, a heban mbarjaari dow kammu. De ngaraa, njokkaa kam.

²² Ammaa nde gorko oon nannoo haalaaji diin ndeen, balinii, dillidi e mettorgal, sabo o jom jawdi sanne. ²³ Iisaa yeewi gereegi fuu de wi'i taalibaafe mum been:

—Naatugol joomiraafe jawdi ley laamu Laamdo ina tiidi koy!

²⁴ Haalaaji diin kaaynii taalibaafe been sanne. O beydi katin, o wi'i be:

—Sukaafe am, naatude e laamu Laamdo ina tiidi koy! ²⁵ Sabo ngeelooba naata wudde battal buri hoyude diina jom jawdi naata laamu Laamdo.

²⁶ Dum beydi haaynaade taalibaafe been, keddii ina yamundura hakkunde mubben ina mbi'a:

—Ndelle, moy woni kisoowo?

²⁷ O ndaari be, o wi'i:

—Yimbe mbaawanaa dum, ammaa Laamdo ina waawi. Sabo walaa fuu ko Laamdo waawanaa.

²⁸ Ndeen, Piyeer wi'i mo:

—Ndaar, minen min njoppii huunde fuu min njokkii ma!

²⁹ O jaabii dum, o wi'i:

—Goonga kaalanammi on: neddo fuu joppudo suudu muudum, naa sakiraafe muudum worbe e rewbe, naa inna mum, naa bammum, naa sukaafe mum, naa gese muudum saabe am e

saabe Kabaaru Lobbo ³⁰ heban ko buri d̄um kile hemre e aduna mo ngonden e muudum joonin o: joomum heban cuudi e sakiraaɓe worɓe e sakiraaɓe rewɓe e inniraaɓe e sukaaɓe e gese, o torrete du. E ley wakkati garoowo oon du, joomum heban nguurndam nduumiidam. ³¹ Ammaa ardiibe heewɓe laatoto gadaaɓe, gadaaɓe been du laatoto ardiibe.

Haala Iisaa tataɓa dow maayde muudum e iirtagol muudum

(Matta 20.17-19, Lukka 18.31-34)

³² Iɓe ngoni e laawol faa ɓe njaha Urusaliima. Iisaa na ardii ɓe, tawi taalibaaɓe been ina mbe-mmbii, jokkuɓe d̄um'en been du kulii. O noddi taalibaaɓe sappo e diɗo been, o fuddi haalande d̄um'en ko hewtata mo. ³³ O wi'i ɓe:

—Inani eden njaha Urusaliima. Doon Bii Neddo wattete e juude hooreeɓe almaami'en e janngi-nooɓe Tawreeta. Be caroto mo sariya maayde, de ɓe ngatta mo e juude yimɓe ɓe nganaa Alhudiya'en. ³⁴ Been njalnoro mo, tutta dow makko, piya mo dorri, mbara mo. De balde tati caggal majjum, o ummitoto.

No Yaakuuba e Yuhanna nyaagorii Iisaa

(Matta 20.20-28)

³⁵ Caggal d̄um, Yaakuuba e Yuhanna ɓiɓɓe Jebede been ngari to Iisaa, mbi'i d̄um:

—Moodibbo, won ko min njidi nyaagaade ma. Miden njidi ngadanaa min d̄um.

³⁶ O wi'i ɓe:

—Dume njidudon mi wadana on?

³⁷ Be njaabii mo:

—Ndunjanodaa min min njoododoo e maada, gooto gere nyaamo maa, gooto du gere nano maa e ley darja laamu maada.

³⁸ O jaabii 6e, o wi'i:

—On anndaa ko njaarotodon. Yalla odon mbaawi yardude horde mettunde nde njardammi ndeen, naa looteede lootagal batisima naawngal ngal looteteemi ngaal naa?

³⁹ Be njaabii mo, 6e mbi'i:

—Miden mbaawi.

O wi'i 6e:

—On njardan horde nde njardammi ndeen, on keban lootagal batisima ngal looteteemi ngaal. ⁴⁰ Ammaa joodaade gere nyaamo am naa gere nano am wanaa miin yamirta dum. Joodorde deen, wo 6e Laamdo moyyinani been njeji.

⁴¹ Nde taalibaa6e sappo heddiibe been nannoo dum ndeen, bernani Yaakuuba e Yuhanna. ⁴² Iisaa noddi 6e fuu, wi'i:

—Odon anndi laamiibe leyde adunaaru ina laamorii dum'en doole. Maw6e been du ina kolla yim6e been baawde. ⁴³ Onon kaa, dum wadataa hakkunde moodon. Jiddo laataade teddufo hakkunde moodon fuu, ina haani laataade golloowo moodon. ⁴⁴ Katin du, jiddo ardaade e moodon fuu, ina haani laataade maccufo moodon, on fuu. ⁴⁵ Sabo fay Bii Neddo waraay faa gollanee, ammaa warii faa gollana yim6e, de hokka yonki muudum faa laatoo coottitaari ndimfinoori heew6e.

*No Iisaa wumtiniri Bartime
(Matta 20.29-34, Lukka 18.35-43)*

⁴⁶ Be njottii Yeriko. Nde Iisaa yaltannoo ngal-luure ndeen, kam e taalibaaʼbe muudum e jamaa keewdo, 6e tawi bumdo bi'eteedo Bartime 6ii Time ina joodii ina garbina dakkol laawol ngool. ⁴⁷ Nde o nannoo wo Iisaa Nasaraatuujo oon faltotoo doon ndeen, o fuddi yeewnaade imo wi'a:

—Iisaa, taan Daawda, yurmam!

⁴⁸ Yim6e heew6e ina njawana mo ina mbi'a o deyyinoo, ammaa o beydi yeewnaade sanne, imo wi'a:

—Taan Daawda, yurmam!

⁴⁹ Iisaa darii, wi'i:

—Noddee mo.

Ndeen, 6e noddi bumdo oon, 6e mbi'i dum:

—Sellin 6ernde maa, umma! O noddii ma.

⁵⁰ O gurbitii, o faddi saaya makko, o wari to Iisaa.

⁵¹ Iisaa yami mo, wi'i:

—Dume njiddaa mi wafane?

Bumdo oon jaabii mo, wi'i:

—Moodibbo, mi wumta.

⁵² Iisaa wi'i mo:

—Yahu, goondinal maa dannii ma.

Wakkati oon o wumti, o jokki Iisaa, i6e njaha dow laawol.

11

No Iisaa naatiri Urusaliima

(*Matta 21.1-11, Lukka 19.28-40, Yuhanna 12.12-19*)

¹ Ko Iisaa e taalibaaʼbe muudum 6adii Urusali-ima duum, njottii Baytifaaji e Baytaniya dow waamnde wi'eteende Jaytun. Iisaa nuli taalibaaʼbe muudum dfo, ² wi'i 6e:

—Njehee naatowee wuro wonngo yeeso moodon ngo. Wakkati oon fu, on tawan mola araawa nga fay gooto waddaaki abada ina haɓɓii. Kaɓɓiton nga, ngaddon nga do. ³ Si goddo yamii on dume ngadoton nga, njaabodon mbi'on Joomii amin ina haajaa nga, de nultiran nga law.

⁴ Be njehe, ɓe tawi mola ngaan ina haɓɓii yaasin ɗakkol dammbugal, ɓe kaɓɓiti nga. ⁵ Yoga e dari-noobe doon been yami ɓe:

—Dume ngolloton do? Ko wadi odon kaɓɓita mola nga?

⁶ Be njaaborii been no Iisaa wiirunoo ɓe noon. Been njoppi ɓe. ⁷ Be njaarani Iisaa mola ngaan, ɓe njowi saayaaji maɓɓe dow magga, o waddii. ⁸ Yimɓe heewɓe mbeerti saayaaji muɓɓen dow laawol. Woɓɓe kelti licce leɗɗe ɗakkol toon, mbeerti ɗe e laawol ngool. ⁹ Ardiɓe mo e heeduɓe gada makko been na yeewnoo na mbi'a:

—Jettooje e barke ngoodanii gardo e dow innde Joomiraado!* ¹⁰ Barke woodanii laamu maami en Daawda, laamu ngaroowu nguun! Jettooje ngoodanii Laamdo dow kammuuli!

¹¹ Iisaa hewti ley Urusaliima, naatowi suudu dewal mawndu nduun, de ndaari fuu ko woni ley mayru. Ammaa saabe hiirii, o yehi Baytaniya kanko e sappo e dido been.

*No Iisaa hudiri yibbi
(Matta 21.18-19)*

¹² Jaango majjum, caggal ɓe ndawii Baytaniya, tawi imo yolbi. ¹³ O haccii yibbi mbilitinki, o yehi yeewoyde yalla imo tawra ki ɓiɓɓe. Nde o yottinoo

* **11:9** Jabuura 118.25-26.

ki ndeen, o tawaay e makki si wanaa haakorooji. Sabo wakkati oon wanaa wakkati rimugol yibbe.

¹⁴ O wi'i yibbi kiin:

—Taa fay gooto nyaama 6i66e maa abada katin!
Taalibaa6e makko been nani dum.

No Iisaa riiwri luumotoo6e ley suudu dewal mawndu

(Matta 21.12-17, Lukka 19.45-48, Yuhanna 2.13-22)

¹⁵ Nde 6e njottinoo Urusaliima fu, Iisaa naati taliyaare suudu dewal mawndu nduun, de fudɗi riiwude soodo6e e soottoo6e won6e ley toon. O li6i taabaaje wecco6e ceede e joodorde soottoo6e buugaali. ¹⁶ O accaay fay gooto rewi ley taliyaare suudu dewal mawndu nduun ina ronndii gineeji.

¹⁷ Ndeen o waajii 6e:

—Yalla wanaa ina winndaa: «Suudu am inndirte suudu wadirdu du'aare lenyi fuu!»† Onon kaa, on ngadii ndu suudirdu yanoo6e.‡

¹⁸ Hooree6e almaami'en e jannginoo6e Tawreeta nani dum, pili no mbardata mo. Be kuli mo, sabo waaju makko oon naatii jamaa oo sanne. ¹⁹ Nde hiirnoo fu, kanko e taalibaa6e makko, 6e njalti ngalluure ndeen.

Haala du'aare wondunde e goondinal

(Matta 21.20-22)

²⁰ Fajiri jaango majjum, i6e paltoroo to yibbi kiin toon, 6e nji'i ki yoorii kolon faa yottii dadi.

²¹ Piyeer miccitii, wi'i mo:

—Moodibbo, ndaar! Yibbi ki kuɗunodaa kiin yoorii.

† **11:17** Esaaya 56.7. ‡ **11:17** Yeremiya 7.11.

22 Iisaa jaabii 6e, wi'i:

—Ngoondinee Laamdo! 23 Goonga kaalanammi on: neddo fuu biido waamnde nde: «Doofa, saamoy ley maayo», si sikkitiraay ley bernde muudum, de goondini ko wi'i duum laatoto fu, wadante dum. 24 Dum wadi de mido wi'a on: ko naaridon e ley du'aare fuu, ngoondinee on kebii dum, ndeen on ngadante dum. 25 Nde ndaridon faa ngadon du'aare fuu, si won gadunoodo on huunde fu, njaafodon dum, faa Baaba moodon gondo dow kammu oon yaafanoo on hakkeji moodon onon du. [26 §]

*Yamol dow toy baawde Iisaa yuuri
(Matta 21.23-27, Lukka 20.1-8)*

27 Be ngarti Urusaliima katin. E ley ko o yiil-totoo ley suudu dewal mawndu duum, hooree6e almaami'en e janginoobe Tawreeta e maw6e battitii mo 28 yami mo:

—Laamu nguye hokki ma baawde gollude ko ngollataa dum? Moy hokki ma laawol ngollaa dum?

29 Iisaa wi'i 6e:

—Mi yaman on huunde wootere. Njaabodon kam, de mi haalana on kokkudo kam laawol mi golla ko ngollammi duum. 30 Lootagal batisima Yaayaa ngaal, to Laamdo yuuri naa to yim6e? Njaabee kam!

31 Be ndawridi hakkunde ma66e, 6e mbi'i:

§ 11:26 E dereeji 6ooydi, goddi ina beyda aaya 26: Kaa si on njaafataako, Baaba mon gondo dow kammu oon du yaafataako hakkeji moodon.

—Si en mbi'ii to Laamdo, o yaman en ndelle ko wadi de en ngoondinaay Yaayaa? ³² Yalla en mbi'an to yimbe naa?

Ibe kula yimbe been sabo be fuu ibe njogorii Yaayaa wo annabaajo goongaajo. ³³ Be njaabii Iisaa, be mbi'i:

—Min anndaa.

Iisaa wi'i be:

—Haya miin du, mi haalantaa on baawde deye ngollirammi ko ngollammi duum.

12

Banndol haala remooɓe bonɓe (*Matta 21.33-46, Lukka 20.9-19*)

¹ Iisaa fuddi haalude, bannDani be, wi'i:

—Neddo gomma wadii ngesa cabiije. O fiiltini nga hoggo, o wasi luggere ɓoosirde, o nyibi suudu toowndu faa o haynoo ko warata e ngesa ngaan. Caggal duum, o halfini nga remooɓe, de o wadi jahaangal. ² Nde ɓoreede cabiije yottinoo fu, o neli golloowo makko to remooɓe been toon, be ngaddana mo ngedu makko e ɓiɓɓe cabiije deen. ³ Be nanngi nelaado oon, be piyi dum, be njeccini dum juude ɓole. ⁴ O neli e maɓɓe golloowo makko goddo. Be kuyfini dum, be eli dum. ⁵ O neli katin golloowo tataɓo, de be mbari dum. Woɓɓe heewɓe nuliraama hono noon: be piyi woɓɓe, be mbari woɓɓe. ⁶ Joonin kaa gooto tan o heddorii, biyiiko korsudo oon. Sakitii o neli oon du e maɓɓe, o wi'i: «Be njaagoto ɓiyam oon.» ⁷ Ammaa remooɓe been mbi'unduri hakkunde muɓɓen: «O woni donoowo oon. Ngaree mbaren mo, faa kewten

ngesa ngaan!» ⁸ Be nanngi biiddo oon, 6e mbari dum, 6e paddi dum to gada ngesa toon.

⁹ Joonin le, noy jom ngesa oon wadata? O waran, o halka remoo6e been, o halfina ngesa ngaan wo66e. ¹⁰ Yalla on njanngaay ko winndaa ley Binndi diin duum naa?

«Hayre nde nyi6oo6e been calii ndeen,
wo kayre laatii hoore nyimngo ngoon.

¹¹ Dum wo golle Joomiraado,
wo dum haaynde e jiide meeden!»*

¹² Hooree6e Alhuudiyankoobe pilii no nanngira Iisaa, sabo 6e paamii banndol ngol wo kam6e sappii. De 6e cuusaay jamaa oon. Be njoppi mo, 6e ndilli.

Haala yobugol lampo

(Matta 22.15-22, Lukka 20.20-26)

¹³ Hooree6e been neli e makko Farisa'en wo66e e daraniibe Hirudus faa ke6a tuufira mo e konngol makko. ¹⁴ Be ngari, 6e mbi'i mo:

—Moodibbo, miden anndi a goongante. A hulataa fay gooto, sabo a burdintaa yim6e, ada jannginira laawol Laamdo ngol goonga. Yalla ina dagii min kokka kaananke Roma mawdo oon lampo naa dagaaki? Min kokka mo naa taa min kokka mo?

¹⁵ Ammaa Iisaa annditii naafikaaku ma66e. O wi'i 6e:

—Dume wadi de odon tuufina kam? Ngaddanee kam mbuudu cardi faa mi yi'a dum.

¹⁶ Be ngaddani mo. O yami 6e:

—Natal moy e innde moy woni do?

Be mbi'i mo:

* **12:11** Jabuura 118.22-23.

—Kaananke Roma.

¹⁷ Ndeen o jaabii 6e, o wi'i:

—Ndelle kokkee kaananke Roma ko jeyi, kokkon Laamdo du ko jeyi.

Ko Iisaa jaabii duum haaynii 6e sanne.

Haala ummital maay6e

(Matta 22.23-33, Lukka 20.27-40)

¹⁸ Saduki'en wo66e ngari to makko. Kam'en ngoni yeddoo6e ummital. Be yami mo, 6e mbi'i:

¹⁹—Moodibbo, Muusaa yamirii en si neddo banji debbo, maayii tawii hebaay biddo fu, minyum naa mawnum dewla debbo joppaado oon faa hebana maaydo oon beyngu.† ²⁰ Wadii rimdaabe njeddo.

Arandeejo oon banji debbo de maayi, hebaay biddo.

²¹ Dida6o oon dewli debbo oon, kam du maayi hebaay biddo. Tata6o oon du wadi hono noon.

²² Hono nii njeddo been fuu banjiri mo, kebaay biddo. Caggal ma66e 6e fuu, debbo oon du maayi.

²³ Ndelle, nyannde ummital, moy e ma66e laatotoo goroo debbo oon? Sabo 6e njeddo fuu 6e banjiino mo.

²⁴ Iisaa jaabii 6e, wi'i:

—On woofu6e, on anndaa Binndi diin, on anndaa baawde Laamdo du. ²⁵ Sabo si maay6e ummitake fu, wor6e banjataa, rew6e banjataake. Be laatoto hono maleyka'en won6e dow kammu been ni.

²⁶ Woodi, ko maay6e ummitotoo duum, on njanngaay e dewtere Muusaa ley taariki wuumoore hu66oore, hono no Laamdo haaldiri e makko, wi'i: «Miin woni Laamdo Ibrahiima, Laamdo Isiyaaka, Laamdo Yaakuuba»?‡ ²⁷ Laamdo wo Laamdo

† 12:19 Fillitagol Tawreeta 25.5. ‡ 12:26 Wurtagol 3.6, 15-16.

wuurɓe, wanaa Laamɗo maayɓe. § On mbooffi sanne.

Haala yamiroore burnde semmbe
(*Matta 22.34-40, Lukka 10.25-28*)

²⁸ Jannginginoowo Tawreeta gooto battitii Iisaa, tawi naniino jeddi maɓɓe, e no o jaaborii Saduki'en been faa woodi, yami mo:

—E jamirooje deen fuu, ndeye ɓuri manngu?

²⁹ Iisaa jaabii mo:

—Burnde fuu manngu e jamirooje deen wo nde ɗo: «Hettinda Israa'iila, Laamɗo Joomiraado meeden oon tan woni Joomiraado. ³⁰Yidir Laamɗo Joomiraado maa e bernde maa fuu e yonki maa fuu e hakkillo maa fuu e semmbe maa fuu.»*

³¹ Didaberde ndeen wo hono mayre, kayre woni: «Njidiraa gondo maa no njidirdaa hoore maa ni.»† Walaa fuu yamiroore burnde didi deen manngu.

³²⁻³³ Jannginginoowo Tawreeta oon wi'i mo:

—Moodibbo! A haalii goonga ko mbiidaa Laamɗo tan woni Joomiraado, katin du Laamɗo godɗo walaa si wanaa kanko. E yidirde Laamɗo e berndem fuu e hakkillom fuu e semmbem fuu, e yidirde gondo mum hono no yidiri hoore mum ni, kanjum ɓuri sadakaaji duppeteedi e kirsamaaji fuu! Haala maa ina selli sanne.

³⁴ Nde Iisaa yi'unoo o jaaborake hakkilantaaku ndeen, wi'i mo:

—A wodɗaa e laamu Laamɗo.

§ **12:27** Gilla e jamaanu Muusaa tawi Ibrahiima e Isiyaaka e Yaakuuba maayii gilla ko ɓooyi. Ko Laamɗo wi'i wo Laamɗo maɓɓe ɗuum, holli iɓe mbuuri. * **12:30** Fillitagol Tawreeta 6.4-5.

† **12:31** Lewinkooɓe 19.18.

Caggal duum, fay gooto suusaay yamude Iisaa yamde godde katin.

Haala Almasiihu e Daawda
(Matta 22.41-46, Lukka 20.41-44)

³⁵ Nde Iisaa waajotoo ley suudu dewal mawndu ndeen, wi'i:

—Noy jannginoobe Tawreeta been mbaawri wi-ide Almasiihu oon wo taan Daawda? ³⁶ Sabo Daawda e hoore muudum wi'irii Ruuhu Ceniido: «Joomiraado wi'i Joomam:

Jooda gere nyaamo am,

faa mi wada njaabaa waybe ma.»[†]

³⁷ Daawda e hoore muudum ina noddira Almasiihu oon «Joomam». Ndelle, noy o laatortoo taanum?

No Iisaa feliri jannginoobe Tawreeta
(Matta 23.1-36, Lukka 20.45-47)

Jamaa keewdo ina hettindanii Iisaa e seyo. ³⁸ E ley waajagol makko ngool, o wi'i be:

—Tinnee e jannginoobe Tawreeta yidube yi-ilodaade e saayaaji mawdi e jowteede jowtaali teddudi ley luumooji, ³⁹ foodantooobe joodorde burde teddude ley cuudi baajordi e nokkuuje teddude to nyaamduuji. ⁴⁰ Ibe nyaama jawdi rewbe talkaabe be goriraabe mubben maayi, de be njuutina du'aawuuji maabe faa be nanndinkinoo e lobbuube. Kambe, jukkungo naawngo burata jippineede dow mubben.

Haala sadaka debbo talkaajo
(Lukka 21.1-4)

[†] 12:36 Jabuura 110.1.

⁴¹ Iisaa joodii hucciti e keesu suudu dewal mawndu nduun, yi'i no jamaa oon wattirta kaalisi e keesu oon noon. Joomiraaʼbe jawdi heewʼbe ngatti kaalisi keewdo ley keesu oon. ⁴² Ndeen debbo talkaajo mo gorum maayi wari, watti buufi didi. ⁴³ Iisaa noddi taalibaaʼbe muudum been, wi'i dum'en:

—Goonga kaalanammi on: ko debbo talkaajo o watti e ley keesu duum buri ko been fuu ngatti duum. ⁴⁴ Sabo 6e fuu, wo ko bonnantaa 6e fay huunde tan 6e ngatti. Ammaa debbo o kaa, e ley talkaaku muudum watti haddi ko joginoo faa wuurda duum fuu.

13

Haala halkere suudu dewal e sifaaji timmoode adunaaru

(Matta 24.1-14, Lukka 21.5-19)

¹ Nde o wurtotonoo suudu dewal mawndu ndeen, taalibaaʼjo makko gooto wi'i mo:

—Moodibbo, ndaar, kaaye de e nyimngo ngo fuu no nardiri!

² Iisaa jaabii mo, wi'i:

—A yi'ii nyimngo ngo no foti mawnude naa? Fay hayre wootere heddataako do ina yowii dow wonde. Fuu wurjinte.

³ O joodowii dow waamnde wi'eteende Jaytun, o hucciti e suudu dewal mawndu nduun. Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna e Andire toowtidi e makko, yami mo, mbi'i:

⁴ —Anndin min nde dum wadata. Maande ndeye hollata wadugol kulle deen fuu?

⁵ Iisaa jaabii 6e wi'i:

—Ndeentee taa fay gooto wosina on e goonga. ⁶ Heew6e ngardan e innde am, ina mbiitoo: «Miin woni kanko.» Be mbosinan yim6e heew6e. ⁷ Si on nanii kabaaru woldeejji 6adiidi, si on kaalanaama woldeejji boddudi, taa kulee. Ina tilsi dum wada, de dum wanaa timmoode tafon. ⁸ Lenyol habdan e lenyol, laamu habdan e laamu, leydi dimmboto e nokkuuje feere feere, rafooji du ngadan. Dum fuu laatoto hono fuddoode ɳatawere 6eynoowo ni.

⁹ Ndeenee ko'e moodon, sabo yim6e njaaran on to carorde, on piyete ley cuudi baajordi. Be ndarna on yeeso hooree6e e kaanankoo6e saabe am, faa laatanodon kam seedee6e yeeso ma66e. ¹⁰ Ina tilsi Kabaaru Lobbo oon waajee lenyi diin fuu tafon. ¹¹ Nde 6e njaarii on faa 6e kokkitira on, taa mbemmbedon dow ko kaaloton. Nde wakkati majjum wari fuu, on ke6an ko kaalon. Sabo wanaa onon kaalata, wo Ruuhu Ceniido haalata. ¹² Neddo hokkitiran sakiike muudum waree, baabiwo du hokkitiran 6iyum. Bi66e umanto saaraa6e mu66en, ngada faa 6e mbaree. ¹³ Yim6e fuu mbanyan on saabe am. Ammaa tinnitiido faa yottii timmoode fu, kam hisintee.

Haala torra mawdo e gartol Almasiihu
(*Matta 24.15-31, Lukka 21.20-28*)

¹⁴ Wakkati waran nde nji'oton «huunde nyiddiniinde bonnoore»* ina woni do haanaa wonde.† (Janngudo dum fuu, faama maanaa

* **13:14** Daniyiila 9.27, 11.31, 12.11. † **13:14** Do Iisaa haali ko annabi Daniyiila sappinoo: kaananke gooto wattan tooru e ley suudu dewal mawndu Alhuudiyankoo6e. Ko o sappinoo duum wadii gilla Iisaa rimaaka. Joonin Iisaa wi'i hono majjum wartan katin.

majjum.) Ndeen, tawaabe ley Yahuudiya fuu ndoggira baamle. ¹⁵ Tawaado dow suudu, taa jippoo fey de wi'a naatan faa hooya huunde ley suudu muudum. ¹⁶ Tawaado ngesa, taa yeccoo faa hooyowa saaya muudum. ¹⁷ Kay, debereedu'en e musinteebe njaran torra ley balde deen! ¹⁸ Naaree Laamdo taa dum wada wakkati dabbunde. ¹⁹ Sabo ley balde deen torra wadan mo hono muudum wadaay gilla fuddoode adunaaru ndu Laamdo tagi nduun faa joonin, woodi du hono muudum wadataa abada katin. ²⁰ Sini Joomiraado rabbindinaayno balde deen, fay gooto hisataano. Ammaa o rabbindinirii de saabe subaabe makko been. ²¹ Wakkati oon, si goddo wi'ii on: «Ndaaree! Inan Almasiihu do», naa «Inani mo to», taa ngoondinee. ²² Sabo almasiihu'en fewreebe e annabaabe fewreebe bangowan, ngada maandeeji e kaayeeffiji faa majjina fay subaabe been, si na laato. ²³ Ndelle, kakkilon! Mi haalanii on huunde fuu gilla dum waraay.

²⁴ —Ammaa e ley balde deen, caggal torra oon, naange ni66an, lewru selan yaynude, ²⁵ koode kammu caaman, kulle gonde dow kammu deen ndimmboto.† ²⁶ Wakkati oon, Bii Neddo oon yi'ete ina wara e duule,§ ina warda e baawde mawde e teddeengal. ²⁷ O nulan maleyka'en makko let-tugal e gorgal, hordoore e sobbiire, kawrundura subaabe makko been gilla to adunaaru fuddi faa to haadi.

Banndol dow yibbi
(Matta 24.32-35, Lukka 21.29-33)

† 13:25 Esaaya 13.10, 34.4, Jowiila 2.10. § 13:26 Daniyiila 7.13.

²⁸ Ekitee ko yibbi hollata: si licce makki keyditii, haakorooji makki mbilitii, odon anndi ndunngu badake. ²⁹ Noon du, si on nji'ii kulle deen ina ngada, annditon wakkati oon badake, ina woni e dammbugal galle. ³⁰ Goonga kaalanammi on: jamaanu o timmataa tawee kulle deen fuu ngadaay. ³¹ Kammu e leydi timman, de haalaaji am kaa timmataa abada.

No fay gooto anndiraa timmoode si wanaa Laamdo

(Matta 24.36-44)

³² Kaa nyalaande ndeen e wakkati oon fay gooto anndaa dum. Wanaa maleyka'en wonbe dow kammu, wanaa Biddo oon. Walaa anndudo dum si wanaa Baabiiwo oon. ³³ Kakkilee, tinnodon e majjum, sabo on anndaa wakkati mo o warata. ³⁴ Idum wa'i hono gorko cegiliido faa dilla, yalti suudu muudum, hokki maccuibe mum mono fuu golle mum, yamiri doomoowo dammbugal oon tinnoo dooma. ³⁵ Ndelle, kakkilon, sabo on anndaa nde jom galle oon wartata: ina waawi laataade kiiral naange, naa hakkunde jemma, naa wakkati nde dontooje njoggata, naa fajiri. ³⁶ Taa o juha on de o tawa odon daanii! ³⁷ Ko kaalanammi on duum, mido haalana yimbe fuu: kakkilon!

14

No mawbe diina ndawriri faa nanna Iisaa

(Matta 26.1-5, Lukka 22.1-2, Yuhanna 11.45-53)

¹ Balde didi keddanii iidi Faltagol e iidi buuru mo wattaaka rabilla. Hooree6e almaami'en e jannginoo6e Tawreeta pili nanngirde Iisaa e hiila faa ke6a mbara dum. ² De 6e mbi'i:

—Taa ngaden d̄um ley iidi ndi de yimbe muurta.

*No debbo joordi nebbam uurdam dow Iisaa
(Matta 26.6-13, Yuhanna 12.1-8)*

³ Wakkati oon Iisaa ina woni ley Baytaniya, d̄o suudu Simon noddirteed̄o ceppindo oon. O joodii faa o nyaama. Debbo gomma naati ina jogii faandu nebbam laaɓudam, uurdam, tiidudam coggu sanne. Debbo oon heli faandu nduun, joori nebbam daam dow hoore makko. ⁴ Yoga e wonnoobe toon been mettaa, mbi'unduri hakkunde muɓben:

—Dume saabii de nebbam daam bonniraa ni? ⁵ Idam waawnoo sonneede ko ɓuri buudi cardi keme tati, de hokkee talkaaɓe!

Heddii iɓe pela debbo oon. ⁶ Ammaa Iisaa wi'i:

—Celee mo! Ko wadi de odon torra mo? O gollanii kam gollal lobbal. ⁷ Si goonga, talkaaɓe ina tawdee e moodon wakkati fuu, nde muuydon fuu odon mbaawi wadande d̄um'en moyyere. De miin kaa, mi tawdataake e moodon wakkati fuu. ⁸ O wadii ko o waawi: o joorii nebbam uurdam dam dow banndu am faa mi segilanoo saabeere. ⁹ Goonga kaalanammi on: d̄o Kabaaru Lobbo waa-jaa e adunaaru ndu fuu, ko debbo o wadi d̄uum fillitete, faa o miccitee.

*No Yahuuda jamborii Iisaa
(Matta 26.14-16, Lukka 22.3-6)*

¹⁰ Yahuuda Isikariyotto, gooto e taalibaaɓe sappo e d̄ido been, yehi to hooreeɓe almaami'en faa watta Iisaa e juude muɓben. ¹¹ Nde ɓe nannoo d̄um ndeen, ɓe ceyii, ɓe aadii ɓe njoɓan mo ceede. Wakkati oon, imo fiya dabare no o jambortoo Iisaa.

*No Iisaa wafiri hiraande iidi Faltagol e taal-
ibaaɓe muudum*

(Matta 26.17-30, Lukka 22.7-23, Yuhanna 13.21-30)

¹² Nyannde arande iidi buuru mo wattaaka rabilla, nde ɓe kirsata dammuuli iidi Faltagol ndeen, taalibaaɓe Iisaa yami dum, mbi'i:

—Toy njiddaa min njaha min cegilanowe hiraande iidi Faltagol ndeen?

¹³ O nuli taalibaaɓe makko dido, o wi'i dum'en:

—Njehee ngalluure toon, on kawran toon e gorko ina ronndii loonde ndiyam. Njokkon dum.

¹⁴ Suudu ndu o naati fuu, mbi'on jom galle oon: «Moodibbo yamii suudu nduye nyaamdata e taalibaaɓe mum ɓeen hiraande iidi Faltagol?» ¹⁵ O hollan on suudu sooro mawndu moyyinaandu. Wo dow toon cegilantodon en hiraande ndeen.

¹⁶ Taalibaaɓe dido ɓeen njehi, naatowi ngalluure ndeen, ɓe tawri hono no o wi'iri ɓe noon. Toon ɓe cegilanii hiraande iidi Faltagol ndeen.

¹⁷ Nde hiirnoo fuu, Iisaa wardi e sappo e dido ɓeen. ¹⁸ Wakkati ɓe njoodinoo iɓe nyaama fu, Iisaa wi'i:

—Goonga kaalanammi on: gooto moodon jamboto kam, imo nyaamda e am joonin.*

¹⁹ Dum laatanii ɓe kaɓɓu-ko'u, ɓe puɗɗi yamirde mo gooto gooto, iɓe mbi'a:

—Kori wanaa miin?

²⁰ O jaabii ɓe, o wi'i:

—Wo gooto moodon, onon sappo e dido ɓe, cuwidindo e am junngo e le'al ngal. ²¹ Tilay Bii Neddo yoppira adunaaru no haaliraa ley Binndi

* **14:18** Jabuura 41.10.

ɗiin ni. Ammaa bone woodanii jambotoodo Bii Neddoo oon! Gorko oon, si rimaakano fey ɓuri woodde e muudum!

²² Nde ɓe nyaamannoo ndeen, Iisaa hooyi buuru, yetti Laamɗo, heltii, hokki ɓe, wi'i:

—Njabeɓe, dum wo ɓanndu am.

²³ Caggal ɗuum, o hooyi horde cabijam, o yetti Laamɗo, o hokki ɓe, ɓe fuu ɓe njari. ²⁴ O wi'i ɓe:

—Dum wo yiyam am, tabintinoojam amaana Laamɗo, ndufeteɗam saabe heewɓe. ²⁵ Goonga kaalanammi on: mi yarataa cabijam katin si wanaa nyannde njaroyi kesam e ley laamu Laamɗo.

²⁶ Caggal ɓe njimii Jabuura,† ɓe njalti, ɓe njehi dow waamnde wi'eteende Jaytun.

*No Iisaa sapporii Piyeer wi'an anndaa dum
(Matta 26.31-35, Lukka 22.31-34, Yuhanna
13.36-38)*

²⁷ Iisaa wi'i ɓe:

—On fuu on njoppan kam, sabo ina winndaa: «Mi fiyan duroowo piide maayde, de baali ɗiin cankitoo.»‡ ²⁸ Ammaa caggal mi iirtake, mi artoyto on Galili.

²⁹ Piyeer wi'i mo:

—Fay si ɓe fuu ɓe njoppi ma, miin kaa mi yoppataa ma.

³⁰ Iisaa wi'i mo:

—Goonga kaalanammaami: jemma hannden o pay, fadde ndontoori e joggude kile ɗiɗi a wi'an a anndaa kam kile tati.

† **14:26** Al'aada Alhuudiyankooɓe woni yimude jimi Jabuura 115-118 wakkati hiraande iidi Faltagol. ‡ **14:27** Jakariyaa 13.7.

³¹ De Piyeer haali, tekkini daande, wi'i:
 —Fay si tilsi mi maaydan e maada, abada mi
 wi'ataa mi anndaa ma.
 Taalibaaɓe ɓeen fuu mbi'i hono noon.

*No Iisaa nyaagorii Laamɗo ley Geccemane
 (Matta 26.36-46, Lukka 22.39-46)*

³² Be njottii nokku bi'eteedo Geccemane, de
 Iisaa wi'i taalibaaɓe muudum ɓeen:
 —Njoodee ɗo, faa mi wadɗowa du'aare.

³³ O yaadi e Piyeer e Yaakuuba e Yuhanna.
 Bernde makko fuddi maatude kulol e kaadeefi. ³⁴ O
 wi'i ɓe:

—Mettorgal ina mawni e am sanne faa ina nesa
 warude kam. Keddee ɗo, ndoomee, kakkilee.

³⁵ O toowti seeda, o hippii e leydi, o du'ii yalla
 imo dada e wakkati naawɗo oon si na laatoo. ³⁶ O
 wi'i:

—Abba! Aɗa waawi huunde fuu, woddinam
 horde torra nde. Ammaa taa laatoo ko muuyumi,
 ɗum laatoo ko muuyudaa.

³⁷ O warti, o tawi iɓe ɗaanii. O wi'i Piyeer:

—Simon, a ɗaani naa? A walaa semmbe
 doomude fay haddi wawtu gooto naa? ³⁸ Kakkilee,
 ndu'ee, faa taa on njarribe. Sabo hakkillo ina
 heewi anniya lobbo, ammaa terde ina lokkiɗi.

³⁹ O yehi katin, o du'orii no arande ni. ⁴⁰ O warti,
 o tawi ɓe ɗaantake, sabo ɗoyngol maɓɓe na teddi
 sanne. Be kunngii anndude ko ɓe njaabotoo mo.

⁴¹ O warti tataberde, o wi'i ɓe:

—Faa joonin on ɗaani, oɗon nootta naa? Heyii.
 Wakkati oon warii. Joonin, Bii Neddo wattete
 e juude luttuɓe. ⁴² Ummee njeheh! Inan jam-
 botooɗo kam oon ina battitii.

No Iisaa nannigiraa

(Matta 26.47-56, Lukka 22.47-53, Yuhanna 18.3-12)

⁴³ O tilaaki e haalde dum, de Yahuuda, gooto e sappo e dido been, yottii ina wondi e yimbe heewbe jogiibe kaafaaje e cabbi. Wo be nulaabe hooreebe almaami'en, e janninoobe Tawreeta, e mawbe.

⁴⁴ Jambotoodo mo oon hokkiino be filnde, wi'i:

—Mo mucciimi fu, oon woni kanko. Nanngon dum, njaaron dum kawjodon dum.

⁴⁵ Yahuuda yottii tan, battitii Iisaa, wi'i dum:

—Moodibbo!

O muccii dum. ⁴⁶ Ndeen be tuggi juude mabbe dow Iisaa, be nanngi dum. ⁴⁷ Gooto e darinoobe doon been, soorti kaafaahi muudum, soppo maccudo Almaami Mawdo, tayi nowru muudum. ⁴⁸ Iisaa wi'i be:

—On ngardii e kaafaaje e cabbi hono wo mi ardiido muurtere naa? ⁴⁹ Nyannde fuu mido wondunoo e moodon ley suudu dewal mawndu nduun mido waajoo, de on nanngaay kam. Ammaa tilay ko Binndi diin mbi'i duum tabita.

⁵⁰ Ndeen, taalibaaabe been fuu njoppi mo, ndoggi.

⁵¹ Jokolle mo bornaaki na waanii disaare tan, jokki mo. Be nanngi dum, ⁵² de yoppi disaare ndeen, doggi banndu boldu.

No mawbe diina carorii Iisaa

(Matta 26.57-68, Lukka 22.54-55, 63-71, Yuhanna 18.13-14, 19-24)

⁵³ Be njaari Iisaa to Almaami Mawdo oon, tawi hooreebe almaami'en e mawbe e janninoobe Tawreeta fuu ina kawriti. ⁵⁴ Piyeer ina jokki mo

to toowti faa naati ley taliyaare galle Almaami Mawdo. O joododii e doomoobe dakkol yiite, imo yuuloo.

⁵⁵ Woodi, hooree6e almaami'en e jeyaa6e e waalde Saahii6e ndeen fuu ina piloo ko pelira Iisaa faa waree, de 6e kebaay. ⁵⁶ Heew6e ina pela mo dow fewre, ammaa haalaaji mu66en ina luttunduri. ⁵⁷ Wo66e ma66e peli mo, mbi'i:

⁵⁸ —Min nanii imo wi'a: «Mi li6an suudu dewal mawndu mahiraandu juude nduun, de ley balde tati mi nyi6a suudu dewal wonndu ndu mahiraaka juude.»

⁵⁹ Kaa e dum du, pelooje ma66e deen ina luttunduri. ⁶⁰ Almaami Mawdo oon ummii, darii hakkunde jamaa oon, yami Iisaa:

—Walaa ko njaabotodaa naa? Ko yim6e 6e ceedante duum wo dume?

⁶¹ Dum fuu imo deyyinii, o jaabaaki fay huunde. Almaami Mawdo oon ina yama mo katin, ina wi'a:

—Yalla aan woni Almasiihu, 6ii mo jettooje ngoodani oon naa?

⁶² O jaabii, o wi'i:

—Miin woni kanko. On nji'an Bii Neddo ina joodii gere nyaamo Jom baawde oon,§ ina warda e duule kammu.*

⁶³ Duum metti Almaami Mawdo oon faa seeki kaddule muudum, wi'i:

—En kaajaaka seedee6e katin. ⁶⁴ On narrii noppi moodon ko o mbonkii Laamdo duum. Dume miilidon?

Be fuu 6e mbi'i imo haani wareede.

§ 14:62 Jabuura 110.1. * 14:62 Daniyiila 7.13.

⁶⁵ Wo66e ma66e puddi tuttude dow makko. Be cuddi yeeso makko, i6e piya mo, i6e mbi'a mo:

—Hey annabaajo! Haalan min moy fiyi ma!

Ndeen doomoobe 6een du nanngi mo, ina peenya mo.

No Piyeer wi'iri anndaa Iisaa

(Matta 26.69-75, Lukka 22.56-62, Yuhanna 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ E ley ko Piyeer woni ley taliyaare galle oon, gooto e hor6e Almaami Mawdo oon yottii. ⁶⁷ Nde o yiinoo Piyeer ina yuuloo ndeen, o taykii duum, o wi'i:

—Aan, ada wondunoo e Iisaa Nasaraatuujo oon.

⁶⁸ Piyeer yeddi mo, wi'i:

—Miin kaa mi anndaa, mi faamataa ko kaalataa duum.

Caggal duum, Piyeer yehi naatowi bolongal galle ngaal. [Ndeen ndontoori joggi.]† ⁶⁹ Nde kordo oon yiinoo mo katin fu, haalani darii6e doon 6een, wi'i:

—Oo wo gooto ma66e!

⁷⁰ Piyeer yeddi katin. Faa 6ooyti seeda, darii6e doon 6een mbi'i Piyeer:

—Tannyoral, a gooto ma66e, sabo a Galilinkeejo.

⁷¹ Kanko du, o fuddi hunaade e huttaade, imo wi'a:

—Mi anndaa gorko mo kaaloton haala mum oon fey!

⁷² Wakkati oon pay, ndontoori joggi dida6erde, de Piyeer miccitii ko Iisaa wi'unoo duum: «Fadde

† **14:68** Cakitte aaya 68 tawaaka e dereeji burdi fuu 6ooyude diin.

ndontoori e joggude kile dīdi, a wi'an a anndaa kam kile tati.» Bernde Piyeer metti dow majjum, heddii ina woya.

15

No Pilaatu yamiri Iisaa

(Matta 27.1-2, 11-14, Lukka 23.1-5, Yuhanna 18.28-38)

¹ Nde naange fudunoo fu, hooreeḅe almaami'en e jannginoḅe Tawreeta e waalde Saahiiḅe ndeen fuu, tawti mawḅe du, ḅe fuu ḅe ndawridi. Be kaḅḅi Iisaa, ḅe njaari ḅum, ḅe ngatti ḅum e juude Pilaatu goforneer oon.

² Pilaatu yami mo, wi'i:

—Aan woni kaananke Alhuudiyankooḅe oon naa?

O jaabii, o wi'i:

—Aan e hoore maa haali.

³ Hooreeḅe almaami'en ḅeen ina pelda mo kulle keewḅe. ⁴ Pilaatu yami mo katin:

—Walaa ko njaabotodaa naa? A nanaay ko ḅe peldete ḅuum fuu naa?

⁵ Ammaa Iisaa jaabaaki fay huunde, faa ḅum haaynii Pilaatu.

No Iisaa saroraa sariya maayde

(Matta 27.15-26, Lukka 23.13-25, Yuhanna 18.39-19.16)

⁶ Iidi Faltagol fuu, goforneer oon ina woowi yoofande yimḅe ḅeen kasuujo gooto mo cuḅii.

⁷ Tawi gorko bi'eteedo Barabas muurtidiino e wobbe faa ḅe mbari neddo. Wakkati oon, iḅe uddaa e kasu saabe ko ḅe ngadi ḅuum. ⁸ Jamaa oon njehowi to Pilaatu woni toon, naati e nyaagaade

dum wadana be ko woownoo wadande be duum.
 9 O jaabii be, o wi'i:

—Odon njidi mi yoofana on kaananke Alhuudiyankoo be oon naa?

10 Sabo o faamii hooree be almaami'en been kiram wadi de kokkitiri mo. 11 De hooree be been ndunyi jamaa oon nyaagoo Pilaatu yoofana be Barabas, dum burani be yoofa Iisaa. 12 Pilaatu jaabii katin, wi'i be:

—Ndelle, dume njidudon mi wada mo mbi'oton kaananke Alhuudiyankoo be oon?

13 Be yeewnii, be mbi'i:

—Tontu mo e leggal palaangal!

14 Pilaatu yami be:

—Dume o wadi ko boni?

De be beydi yeewnaade semmbe:

—Tontu mo e leggal palaangal!

15 Saabe Pilaatu ina yidi welnude berde jamaa oon, yoofani dum'en Barabas. Caggal duum, o yamiri Iisaa fiyee dorri, de o hokkitiri dum ton-towee e leggal palaangal.

*No sordaasiibe njalnorii Iisaa
 (Matta 27.27-31, Yuhanna 19.2-3)*

16 Sordaasiibe been njaari mo nannowi mo ley galle laamorde toon, kawrunduri sordaasiibe heddiibe been fuu. 17 Be borni mo saaya mbodeeha,* be canyi taarde gi'e be kippi e hoore makko. 18 Be puddi salminde mo, iibe mbi'a:

—Foofoo, kaananke Alhuudiyankoo be.

* **15:17** Wakkati Iisaa, saaya mbodeeha wo saaya ka kaananke bornotoo.

19 Ibe piira hoore makko loosol, ibe tutta mo, ibe ndikkinoo, ibe kujidana mo. 20 Nde 6e tilinoo jalnoraade mo ndeen, 6e itti saaya mbodeeha kaan, 6e 6orni mo kaddule makko. Ndeen 6e njaari mo yaasin faa 6e tontowa mo e leggal palaangal.

No Iisaa tontiraa dow leggal palaangal
(Matta 27.32-44, Lukka 23.26-43, Yuhanna 19.17-27)

21 Gorko gooto bi'eteedo Simon, jeyaado Sireene, baaba Alesandere e Rufus, ina yuura ley ladde ina faltoo doon. Sordaasii6e been ndooldi mo o wakkoo leggal Iisaa palaangal ngaal. 22 Be njaari Iisaa nokku bi'eteedo Golgata (maanaa majjum woni «Nokku Laalagal Hoore»). 23 Be ngaddani mo cabijam njillunduraadam e dakke kaadude faa o yara, de o jabaay. 24 Be tonti mo e leggal palaangal. Be pecciri kaddule makko cumnal, 6e ndaara ko mono fuu he6ata.† 25 Nde 6e tontata mo ndeen, wo wakkati yamnde jeenay beetee. 26 Be mbinndi e alluwal tiimtude hoore makko sabaabu ko o tontiraa. Binndi dow maggal na mbi'a: KAAANKE ALHUUDIYANKOO6E. 27 Be tontidi mo e yanoobe dido, gooto gere nyaamo makko, gooto du gere nano makko. [28 †] 29 Yim6e faltotoobe doon been ina njenna mo, ina ndimmba ko'e mu66en, ina mbi'a:

—Hey! Liboowo suudu dewal mawndu de nyi6too ndu ley balde tati, 30 dannu hoore maa, jippa leggal palaangal ngal!

† 15:24 Jabuura 22.19. ‡ 15:28 E dereeji 6ooydi, goddi ina beyda aaya 28: Dum tabintini Binndi biidi: «O hiisodaama e bon6e.»

³¹ Hono noon, hooreeɓe almaami'en ɓeen du ina njalnoro mo. Kamɓe e jannginoobe Tawreeta, iɓe mbi'undura hakkunde maɓɓe:

—O hisinii woɓɓe, de o waawaa hisinde hoore makko! ³² Kanko woni Almasiihu kaananke Israa'iila oon. Jonle, o jippoo leggal palaangal ngal, faa nji'en de ngoondinen!

Dido tontidaabe e makko ɓeen du ina mbonkoro mo noon.

Haala maayde Iisaa

(*Matta 27.45-56, Lukka 23.44-49, Yuhanna 19.28-30*)

³³ Wakkati hakkunde naange, nimre wadi e leydi fuu faa wakkati yamnde tati kiiral naange.

³⁴ E ley yamnde tati kiiral naange ndeen, Iisaa feekii feekaango toowngo, wi'i:

— *Eloy, eloy, lama sabaktani?* (Dum na firta «Laamɗo am, Laamɗo am! Dume saabii de njoppuɗaa kam?»§)

³⁵ Nde woɓɓe dariiɓe toon ɓeen nannoo dum ndeen, mbi'i:

—Inan, imo nodda annabi Iliyaasa!

³⁶ Ndeen godɗo maɓɓe doggi, suuwowi tekkere ley ndiyam lammudam, haɓɓi nde e loosol. De o fonndini hunnduko Iisaa faa muyta, o wi'i:

—En njoppa mo, ndaaren yalla Iliyaasa waran jippina mo!

³⁷ Caggal duum, Iisaa feekii feekaango toowngo katin, de seedi e yonki. ³⁸ Lefol paliingol ley suudu dewal mawndu ngool seekii gilla dow faa ley, laatii taye didi. ³⁹ Mawɗo sordaasiiɓe darinooɗo

§ 15:34 Jabuura 22.2.

yeeso makko oon yi'i no o dilliri adunaaru ni, de wi'i:

—Si goonga ni, neddo o wo Bii Laamdo!

⁴⁰ Rewbe wobbe ina toowti, ina kaynoo. Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama inna Yaakuuba pamarel e Yuusufi ina ngoni hakkunde ma66e. ⁴¹ Been njokkannoo mo ina ngollana mo nde o wonnoo Galili ndeen. Rewbe wobbe heewbe du ina ngoni doon, yaadunoo6e e makko Urusaliima.

No banndu Iisaa wattiraa e saabeere
(*Matta 27.57-61, Lukka 23.50-56, Yuhanna 19.38-42*)

⁴² Ko hiiri duum, tawi hawrii e wakkati segilagol, sabo nyalaande fowteteende badake naatude. ⁴³ Gooto teddu6o e waaldeere Saahiibe, bi'eteedo Yuusufi mo Arimatiya, wari. Kanko du imo hedii bangugol laamu Laamdo. O hulaay yaade to Pilaatu o njaaroo dum banndu Iisaa. ⁴⁴ Ko Iisaa maayi law duum, haayni Pilaatu, noddi mawdo sordaasiibe, yami dum yalla wo goonga o maayii. ⁴⁵ Nde mawdo sordaasiibe oon haalannoo dum Pilaatu ndeen, acci Yuusufi hooya banndu nduun. ⁴⁶ Yuusufi soodi kasanke, jippini banndu Iisaa nduun, fili dum e kasanke oon, de watti dum e saabeere wasaande ley hayre. Caggal duum, o talliti hayre, o uddiri dammbugal saabeere ndeen. ⁴⁷ Mariyama mo Magdala e Mariyama inna Yuusufi nji'i to o wattaa toon.

16

Haala iirtagol Iisaa
(*Matta 28.1-8, Lukka 24.1-12, Yuhanna 20.1-10*)

¹ Nde nyalaande fowteteende faltinoo ndeen, Mariyama mo Magdala e Salome e Mariyama inna Yaakuuba coodi nebbeele uurde faa njaha, ngatta e banndu Iisaa. ² Nyannde go'aberde e jeddiire ndeen, rewbe been ngari to saabeere ndeen illa law, wakkati pudal naange. ³ Ibe mbi'undura:

—Moy tallitanta en hayre wonnde e dammbugal saabeere ndeen?

⁴ Ammaa nde be bantunoo gite ma66e ndeen, be nji'i hayre ndeen tallitaama. Inde mawni sanne. ⁵ Wakkati be naatunoo e saabeere ndeen, be nji'i jokolle ina joodii gere nyaamo ina bornii saaya ndaneeha, de be kuli. ⁶ O wi'i be:

—Taa kulee! Odon piloo Iisaa Nasaraatuujo tontanoodo oon. O iirtake, o walaa do. Inan nokku do o wattanoo doon. ⁷ Joonin kaa, njehee, mbi'owee taalibaabe makko been e Piyeer o artoyto on Galili. Toon nji'oyton mo, hono no o wiirunoo on noon.

⁸ Rewbe been njalti saabeere ndeen, ndoggi. Ibe ndiwna kulol, ibe mbembii sanne. Be kaalanaay fay gooto huunde ndeen no be poti hulude.

⁹ Illa fajiri nyannde go'aberde e jeddiire, Iisaa iirtake. Caggal ko o iirtii duum, o artii o bangi e Mariyama jeyaado Magdala mo o riiwnoo ginnaaji jeddi e muudum oon. ¹⁰ Mariyama yehi humpitoyde kabaaru oon wondunoo6e e Iisaa been, tawi ibe cunii ibe mboya. ¹¹ Ammaa ko be nani o iirtake e ko Mariyama yi'i mo duum fu, be ngoondinaay dum.

¹² Caggal duum, o bangi e dido ma66e e tagaadi ngonndi, ibe nanngi laawol jahoowol ladde.

¹³ Kambe du, be ngarti be kumpiti heddiibe been, de been ngoondinaay be.

¹⁴ Sakitii, o bangi e taalibaabe sappo e ngo'o been wakkati mo be nyaamata. O feliri be rafi goondinal ma6be e yoorde berde ma6be, sabo be ngoondinaay yiibe mo caggal ummitagol makko been. ¹⁵ O wi'i be:

—Njehee ley adunaaru ndu fuu, mbaajodon tagaado fuu Kabaaru Lobbo o. ¹⁶ Goondindo de lootaa lootagal batisima fu, hisinte. Mo goondinaay jukkete. ¹⁷ Kaayeeffiji di ina ngoodani goondinbe been: be ndiiwran ginnaaji saabe am, be kaalan demle kese, ¹⁸ be nanngiran bolle e juude ma6be. Fay si be njari poson, fay huunde wadataa be. Be njowan juude ma6be e nyawbe de cella.

¹⁹ Gada lisa Joomiraado haaldii e ma6be, yeentinaa dow kammu, joodii gere nyaamo Laamdo. ²⁰ De kambe kaa, be njehi ibe mbaajowoo ley nokkuuje fuu. Joomiraado ina wondi e ma6be, tabintiniri konngol ngol e maandeeji kaayniidi jaadooji e maggol.*

* **16:20** Aaya 9 yaade 20 tawaaka e dereeji burdi fuu booyude diin.

**Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɔ Amaana
Keso
Fulfulde Burkina New Testament**

copyright © 2012 SIM International

Language: Fulfulde Burkina (Fulfulde, Western Niger)

Dialect: Burkina

Translation by: SIM International

**Fulfulfe Burkina, Dewtere Laamɔ Amaana
Keso**

This translation, published by SIM International, was published in 2012.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM (Mission Protestante), BP 1552, Ouagadougou 01, BURKINA FASO.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

